

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בי

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בי

עבודה

בלבכיפדיה עבודת ה' בי ז

מחשבה

בלבכיפדיה מחשבה בי יט

סוגיות במחשבה בי לב

רל"א שערים

צירוף בי לה

קבלה

בלבכיפדיה קבלה בי למ

מילון ערכים בקבלה בי מה

ארמית

מילון ערכים בארמית בי-בייר-בירה-בירא-

ביר-ביעי-בעית-ביסי-ביך מח

לתוכן עניינים מפורט << עמוד מח

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בי

בלבביפריה עבודת ה'

בי

ומצד כך, גם כל השינוי שישנו בין נברא לנברא אינו אלא במהות התנועה הפרטית שנמצאת אצל כל נברא ונברא שבזה הוא שונה משאר כל הנבראים כולם.

ובכללות ממש, בהגדרה יסודית שורשית וכללית, התנועה הזו של כל נברא היא תנועה בין הרחבה לצמצום, תנועה בין התפשטות להתכנסות.

וזוהי הרי התנועה המתגלה באדם כסדר יום שעה שעה באופן נשימותיו של האדם בשעה שהאדם שואף אויר ופולט אותו וחוזר חלילה, וע"ז אומרים חז"ל כידוע עד מאד, כל הנשמה תהלל יה - הוי מודה לו על כל נשימה ונשימה" כלומר, תפיסת ההויה של הנברא שהיא גלויה בפועל בחוש אצל האדם היא שכל הזמן חל בו מציאות של תנועת הנשימה, אלא שמצד התפיסה החיצונית אפשר לסבור שיש את עצם האדם ועל גבי כך יש את תנועות נשימתו ושאר כל התנועות, אבל בעומק אין יש באדם אלא תנועתו ותו לא.

וכפי שנתבאר, התנועה הזו מתגלה ראשית כפשוטו ממש בתנועת החיות שבתוך גוף האדם עצמו, אבל בעומק, כך הוא גם בכל חלקי הנפש שיסוד כולם הוא מציאות של תנועה, - וכמו שהוזכר, שורש הדבר מחמת שהם נמצאים במצב של 'בין לבין', ולכן אין הוייתם הויה של מנוחה אלא הם מתנענעים בתוך המצב של ה'בין לבין' שבו הם נמצאים, וזה המתגלה בכל חלקי קומת נפשו של האדם

שרשי תנועות האדם - ב'רצוא', לבורא ית"ש וב'שוב', מהבורא ית'

וכהגדרה יסודית ושורשית, יסוד שורשי התנועה של האדם הם ביחס לבורא ית"ש - שורש של תנועה לבורא ית', ושורש של תנועה

'בינוני - תפיסה של תנועה מכח היותו 'בין לבין'

בי - כמו שנאמר בקרא "בי אדוני" וכיוצא בזה בעוד מקראות, - אצל כל גברא וגברא יש את היחס כלפי עצמו שנקרא 'בי' ובאופן שזה פניה ביחס לזולתו זה נקרא 'בו'.

וכשמצרפים יחד את ה'בי' וה'בו' עולה מכך המילה בינוני [בצירוף המילה בין שזהו היחס בין שניהם] ואף שזה לא מילה בלשון המקרא אלא בלשון חז"ל, אבל מ"מ גנוז בקירבה של התיבה 'בינוני' התיבות 'בי' ו'בו', ותיבת 'בין' שמגדירה את היחס בין זה לבין זה.

ובהרחבה יותר, הרי כסדר בלשון חז"ל ישנם ג' מדרגות צדיק בינוני ורשע, ולעניינא דידן - הצדיק נמצא במקומו שלו, וכמו כן הרשע נמצא לעומת זה בקצה השני, אבל מקומו של הבינוני הוא ב'בין לבין' של שני הקצוות והוא זה שמצרף אותם, מחבר אותם ומאחדם.

וביתר עומק הרי כלשון חז"ל הידוע על ג' ספרים שנפתחים בר"ה שנאמרה שם ההגדרה על הבינונים 'בינונים תלויים ועומדים', ובעומק, גדר הדבר הוא, שהבינוני נמצא תמיד בתפיסה של תנועה מכח היותו בנקודת הממוצע שהרי הוא איננו נמצא לא בקצה הזה ולא בקצה האחר, כלומר כיון שעצם היותו של הבינוני היא ב'בין לבין' של הדברים לכן אין לו מנוחה אלא הוא בתפיסה של תנועה.

מהות הויית הנברא - תנועה

והרי כפי שנתבאר פעמים רבות מאד יסוד כל מציאות הבריאה היא הויה של תנועה. - מצד אמיתת המצאו כביכול בגליו, זה התגלות הבחינה של מנוחה, כמו שאומרים חז"ל "שבת שמיה דקודשא בריך הוא", ומכנגד כך, כל מהות הוית הנבראים אינה אלא תנועה

אלו הם כהגדרה הכוללת ממש סדר התנועות לפי חמשת המדרגות הכלליים שבנפשו של האדם ובלשון חז"ל "חמשה שמות יש לה לנפש, נפש רוח נשמה חיה ויחידה". שהם חמישה מדרגות הנפש.

במדרגת הנפש הוא פונה לבורא בעיקר מכח תנועת המעשים.

במדרגת הרוח הוא פונה לבורא בעיקר מכח תנועת ההרגשה.

במדרגת הנשמה הוא פונה לבורא יתברך מכח תנועת המחשבה.

במדרגת החיה הוא פונה לבורא מכח שורש חיותו.

ובמדרגת היחידה הוא פונה לבורא 'לאישתאבא בגופא דמלכא' להיכלל בבורא יתברך שמו כביכול בעצם.

אלו הם בכללות ממש תנועות ה'רצוא' שבנפש ולפי"ז בהקבלה לכך תנועות ה'שוב' שבנפש המתגלות בכל מדרגה ומדרגה.

עומק הנהגת היחוד - הגילוי שכל תנועות הנבראים אינם אלא פניה לבורא ית"ש

וזה כל תנועת האדם ותנועות כל הבריאה כולה, כלומר - אף אם בחיצוניות נראה שיש נבראים שאינם פונים לבורא יתברך שמו, זהו רק ההתגלות החיצונית, אבל בעומק "כולם אליך ישרו", כל הבריות כולם פונים לבורא יתברך שמו, יש שפונים לדעתם בגילוי ויש שזה נמצא אצלם באיתכסא, אבל זוהי תנועת כל הבריאה כולה, פניה לבורא יתברך שמו.

ובלשון הרמח"ל הידוע זה מוגדר שיש את שורש ההנהגה הפנימית הנקראת גילוי יחודו יתברך שמו, ומצד כך, כל הנבראים כולם בכל תנועתם פונים אל אותו גילוי של יחיד - והם חלק מחלקי אותו יחוד.

והרי שבעומק, כל תנועתם הפנימית של הנבראים אינה אלא למציאות הבורא יתברך

מהבורא ית"ש, ובלשון הפסוק שהשתמשו בו רבותינו כידוע זהו הנקרא 'רצוא ושוב', ה'רצוא' זהו מה שהאדם כביכול רץ ופונה לבורא יתברך שמו, וה'שוב' זהו מה שהאדם שב למדרגתו, וכך כסדר האדם פונה לבית"ש ושב וחוזר חלילה, וזוהי צורת החיות השורשית והפנימית של האדם.

וכמובן, באיזה אופן האדם פונה לבורא שזה ה'רצוא' שבנפש, ובאיזה אופן האדם שב לנפשו שלו שזהו מדרגת 'שוב' שבנפש זה משתנה אצל כל אדם מזולתו וזה משתנה אצל האדם עצמו בין מדרגה למדרגה, כל אדם ואדם לפי מדרגתו בפרטות ובדקדוק ממש, מהמקום שלו ומהמדרגה שבה הוא נמצא, מתגלה בו ה'רצוא' שהוא פונה לבורא יתברך שמו, וכמו כן כשהוא שב הוא חוזר בחזרה למקומו דיליה בבחינת "אם רץ ליבך, שוב למקום".

ומהו האופן שהוא רץ לבורא - גם זה משתנה אצל כל אדם מזולתו לפי שורשי הנשמות ולפי מדרגת כל אדם.

פירוט תנועות הפניה

לבורא ית' לפי חמשת חלקי הנפש

ונסדר את התנועות בכללות לפי חמישה חלקי הנפש: בקומה התחתונה האדם פונה לבורא מכח מציאות המעשים בבחינת 'זריז במצוות' שבתנועת המעשה החזקה מונחת הפניה שהוא פונה לבורא.

ובתנועת כח ההרגשה שבנפש האדם פונה לבורא ית"ש מכח תשוקה ואהבה וכדומה.

למעלה מכך ישנה תנועה לבורא ית"ש מכח המחשבה כשהאדם פונה במחשבתו לבורא יתברך שמו.

ולמעלה מכך יש את התנועה לקבל את שורש חיותו מהבורא יתברך שמו.

והתנועה העליונה היא התנועה להיכלל במציאות הבורא.

התודעה הכללית הנצרכת לכל נפש - שכל תנועות הנבראים הם לבורא ומהבורא

והרי שבעצם זו צריכה להיות תפיסת התודעה של כל נפש ונפש שזה מהות כל תנועותיו של האדם, - כשחסירה אותה תודעה הרי שהאדם יכול לתפוס חס ושלוש שתנועותיו הינם תנועות בתוך העולם כפשוטו, ואף במדרגה יותר גבוהה הוא יכול לתפוס עדיין שרק לפעמים הוא מתנועע לבורא ית"ש, - וכמות הפעמים היא לפי שיעור דרגא דיליה.

אבל בתפיסה הפנימית של הנפש, האדם תופס שכל תנועתו שהוא מתנועע תמיד זהו לבורא ומהבורא, וחוזר חלילה - ושגם התנועה מהבורא היא איננה חס ושלוש ריחוק כפשוטו אלא בבחינת 'להזהיר גדולים על הקטנים' כמו שנתחדד.

זוהי תפיסת הנפש בכל תנועותיה, והתפיסות הללו הם בעצם השורשים של גילוי האלוקות העמוק שבנפשו של האדם שע"י כן הוא מחבר את תנועתו - שזוהי היותו שאינה אלא תנועה כמו שהוזכר - לבורא יתברך שמו.

ואפי' אם זה לא נמצא בגילוי בדעת האדם בכל עת ובכל שעה, אבל עצם כך שזוהי התפיסה הכוללת של הנפש זוהי הארה בנפש, - כשזה ה'אור מקיף' שהאדם תופס כך את נפשו ואת כל הנבראים כולם שמהות תנועת כל הנבראים כולם היא לבורא ומהבורא - עצם התפיסה הכללית הזו מאירה בעומק הנפש את אורו יתברך שמו, ככה הוא מביט על עצמו ככה הוא מביט על כל הנבראים כולם.

ועל אף שבגילוי, זה איננו נראה כך כלל רק במקצת ממש, אבל זה כח האמונה הפנימית שבנפש שהוא השורש שהאדם תופס כך את כל התנועות כולם.

וזוהי עומק ההגדרה של 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך כלילות' שבבוקר רואים את התנועות

שמו, אלא שכמובן גילוי יחודו יתברך שמו בשלימות יהיה רק לעתיד לבוא, ועכשיו הוא אינו מתגלה אלא זעיר פה זעיר שם, ומכח כך, השתא בעלמא דידן, כביכול יש נבראים שגילוי יחודו לא נגלה אצלם כמעט כלל.

אבל בפנימיות, זוהי כל תנועת הנפש בכל חלקי הנפש של כל הנבראים ללא יוצא מן הכלל, ומצד גילוי יחודו מתגלה איך תנועת כל הנבראים כולם לכל פרטיהם הינה חלק מהגילוי, וא"כ בעומק תנועתם היתה תנועה לבורא יתברך שמו בכדי לגלותו.

וא"כ בכללות, האדם צריך להיות בתודעה שהתנועה היא היא עצם תפיסת הנפש, ומהי התנועה שהוא נמצא בתוכה? - תנועה של גילוי הבורא יתברך שמו שע"י תנועה זו הוא מתקרב לבורא יתברך שמו, ולהיפך בתנועה של ריחוק.

אלא שיש אופן של ריחוק שמכח כך האדם נופל ח"ו עד מדרגה של עבירות, ויש ריחוק שהגדרתו היא שבערך לקירבה של הגילוי שהיתה ב'רצוא', הריחוק הוא ההעלם המתגלה לפי ערכו של אותו גילוי שהיה ב'רצוא', אבל לעולם הוא מתנועע מגילוי להעלם - מקירבה לריחוק וחוזר חלילה.

ובעומק, תנועת הריחוק היא ג"כ איננה ריחוק כפשוטו אלא היא הארה פורתא מהארת ה'רצוא', כלומר, הארת ה'רצוא' היא ההארה שמאירה גם על ה'שוב' בבחינת 'להזהיר גדולים על הקטנים' שמהארת הגדולות של ה'רצוא' נמשך הארה גם לקטנות של ה'שוב', הארה של קירוב שנמשך גם לריחוק. וא"כ בעומק שתי האופנים הינם גילויים, אלא שה'רצוא' הוא גילוי גדול יותר וה'שוב' הוא גילוי פורתא אבל שניהם הינם תנועות של גילוי.

ואילו בענפים, הענפים כבר התפרדו, אלא בכל ענף וענף, בכל תשוקה ותשוקה בפרטות, מונח תשוקה לבורא, ואפי' שהיא באיתכסאי אבל היא גנוזה ונמצאת שם.

וכשזה תפיסת נפשו של האדם הרי שהאדם נמצא בעצם בתפיסה שהוא מתנועע לבורא ושורש כל תנועותיו שהם התשוקות כפי שנתבאר, בפנימיותם אינם אלא תשוקה לבורא, אלא שזה התלבש בלבוש חיצוני וזר בכל תשוקה ותשוקה לפי עניינה, אבל זה בעצם צריכה שתהא כל תפיסת נפשו של האדם.

התודעה שכל תנועותיו של האדם קשורות בבורא ית' שנחקקת בנפשו של האדם בכללות ואופן הלבשתה בפרטות וככל שהתודעה הזו בוקעת עמוק עמוק עמוק בתוך האדם, אזי בעצם 'פנים חדשות באו לכאן', האדם נהיה בבחינת 'גר שנתגייר כקטן שנולד דמי', הוא יוצא מתפיסה של גוף ומתפיסה של שכל, לחיים של נשמה פנימיים בגילוי.

וכמובן שיעור הגילוי הוא כפי כח התודעה הזו שהולכת וחודרת ממוחו ללבו של האדם בבחינת "וידעת היום" דעת שלימה דמח, "והשבות אל לבבך" למקום הלב, וכפי השיעור שזה חקוק במוחו ומושב אל לבו, כך כל תנועותיו של האדם קשורים עם הבורא יתברך שמו. - מכח התפיסה הראשונה שנתבארה שהוא מתנועע לבורא וממנו, וחוזר חלילה, ומכח התפיסה הנוספת שנתבארה ששורש התנועה הפנימית שמניעה את כל התנועות כולם, היא התשוקה אליו יתברך שמו.

ומלבד כח הכללות הזו שנחקקת בנפשו של האדם, האדם צריך להלביש את זה לאט לאט בפועל על פרטים בפועל ביום יום, - וחוזרים כסדר על היסודות הללו שמצד מהלכי העבודה, האדם צריך להשתמש בכח

בגילוי ואילו בחושך רואים את התנועות שנמצאים בהעלם - ודייקא על התנועות שנמצאים בהעלם נאמר 'ואמונתך בלילות' כי האמונה היא המבררת שגם התנועות שנעשים בתפיסת העלם, בעומק הם תנועות של גילוי יחודו יתברך שמו כחלק מהמהלך של ה'רצוא ושוב' כמו שנתבאר.

שורש כל התנועות היא התשוקה ופנימיות התשוקה היא "כולם אליך ישברו"

ושורש התנועה העמוקה בנפש שהיא הכח הכללי שכולל את כל תנועות הנפש הוא הנקרא בלשון רבותינו קו-תקוה, ומצד כך, לשון הפסוק שהוזכר "כולם אליך ישברו" היינו שכולם מקוים אליו יתברך שמו וכמו שאומר התרגום על הפסוק "לישועתך קיויתי ה'" 'לפורקנך סברית ה'."

כלומר, על אף שכפשוטו נראה שיש לאדם ריבוי של רצונות, הוא רוצה דבר פלוני ודבר אלמוני וכו', בעומק כל תשוקת הנפש בעצם הוייתה שממנה נולדים כל רצונות הנפש שיש לאדם היא התשוקה של 'אליך ישברו' שהאדם משתוקק לבורא יתברך שמו.

וחידוד הדברים, כל תנועות האדם - שהם הם כל הוייתו כפי שנתבאר - יסודם מתחיל במקום של רצון, במקום של תשוקה, ופנימיות התשוקה הזו אינה אלא תשוקה לבורא יתברך שמו.

ובעומק לפי"ז, כל פעם שמתעוררות בנפשו של האדם תשוקה לדבר מה, נצרך שהאדם ידע בתודעה הפנימית שלו שהתשוקה הזו היא בעצם תשוקה לבורא, אלא שהיא מתלבשת ומתראית באופן שהוא רוצה דבר אחר ומשתוקק לדבר אחר, אבל בעומק, כל תשוקות הנפש בכל היקפם, שורשם הפנימי הנעלם הוא התשוקה הפנימית לבורא ית"ש.

ולא רק שהיא תשוקה שנמצאת בשורש

ויש להם תכלית והם תובעים תכלית, ומצד כך, גם מצדו ית"ש קיים היסוד הידוע שמבואר בדברי חז"ל ש"כל פועל, פועל לתכלית".

אבל מכנגד, כביכול מצדו, הפעולה היא בלי תכלית. ודוגמא יסודית ושורשית לדבר הוא במה שמבואר בנפש החיים כידוע, שמצידנו יש את כל העולמות כולם ואילו מצדו ית', אין עוד מלבדו כפשוטו, כלומר - שבתפיסת המציאות ישנם שתי תפיסות, תפיסה של 'מצדו' ותפיסה של 'מצדנו'.

מצדנו, זה כל קיום העולמות [ומי שחידש את ה'מצדנו' הזה, זה רק הוא יתברך שמו כמובן].

אבל מצדו, אין עוד מלבדו כפשוטו.

ומעין אותו דבר בסוגיא דידן, יש את פעולת הנברא ויש את פעולת הבורא כמו שהוזכר, וגדר פעולת הנברא היא פעולה שיסודה בתפיסה של תכלית וכפי שנתבאר, שכיון שהיא בתפיסה של גבול כגבולו היסודי של הנברא, לכן כשהוא פועל, הוא פועל לתכלית, [והתפיסה הזו היא ג"כ גילוי מאמיתתו, שיש עולמות והם בעלי גבול ומכאן גם הפעולות בהם הם בעלי גבול, וכפי שנתבאר לעיל כל הגילויים הללו הינם גילויים מהבורא יתברך שמו].

אבל כביכול מצדו ית"ש, הפעולה היא פעולה בלי תכלית, שכיון שמצדו ית"ש הוא בלתי בעל תכלית, לכן גם הפעולה היא איננה פעולה של תכלית.

ואם הפעולה אין בה תכלית, א"כ מה מהות אותה פעולה - אם הפעולה היא פעולה לתכלית, א"כ היא פועלת להגיע שלב על גבי שלב עד שהיא מגיעה לתכליתה, אבל אם הפעולה מצדו יתברך שמו היא פעולה בלי תכלית, א"כ מה מהות אותה פעולה?

תנועת הבורא ית"ש - תנועה של

שעשועים שהתכלית היא בתנועה עצמה בזה הרחיבו רבותינו כלשון שנאמר בפסוק

הכללות ולהלבישה במעשה בפועל ע"י כניסה לפרטים קטנים באופן של ב' וג' פעמים ביום, ובפעמים הללו מידי יום יש לו מודעות מהי מהות התנועה, איזה תנועה היא לבורא ואיזה תנועה היא מהבורא.

וכמו"כ להיות מודע כמה פעמים כל יום ביחס לתשוקות המתעוררות אצלו, שפנימיות התשוקות הללו היא התשוקה לבורא, וכך לאט לאט חייו של האדם הולכים ומצטרפים יותר ויותר לעולם שכולו גילוי אלוקות.

תנועת הנבראים - תנועה שתובעת

תכלית ותנועת הבורא מצדו ית"ש - פעולה בלי תכלית

עד עכשיו הוסברה התנועה הקיימת מצד הנבראים, וכפי שנתבאר שכל נברא מצד מה שהוא נברא הוייתו היא תנועה.

אבל יתר על כן, הרי כמו שאומרים רבותינו שכביכול כשעלה ברצונו יתברך שמו לבורא את עולמו, תחילת הדבר הוא בכח של תנועה שמתגלה מצדו ית"ש, כלומר, שגם מצדו ית"ש, כל פעולה, ובדקות יותר שורש של כל פעולה שהוא הרצון, הוא בהכרח בגדר של תנועה. וכמובן, לא מדברים באמיתת הוייתו אלא בתחילת גילוי האלוקות בעולם מצדו ית"ש.

והרי שיש תנועה של בורא ויש תנועה של נברא, ובהגדרה יסודית ובהירה מאד מאד - ישנו הבדל יסודי בין תנועה של בורא לתנועה של נבראים, הנבראים הרי הם בעלי גבול וגם תנועתם היא תנועה גבולית.

ולכן תנועתם היא תנועה שתובעת תכלית, שכיון שהם בעלי גבול ותנועתם נובעת מהגבול, לכן תנועתם גם תובעת גבול, תביעה להגיע אל התכלית של הדבר.

לעומת כך מצדו ית"ש כביכול, אמנם הוא נתלבש ג"כ בפעולת הנבראים שיש להם גבול

מדוע מונח כאן תענוג ומה מהות התענוג שיש
לנפש בדבר - זוהי חקיקת רצונו יתברך שמו.

ומ"מ א"כ, התנועה שמתגלה כביכול
מאמיתתו ית"ש, היא לא תנועה שמביאה
לתכלית, היא תנועה שאין לה תכלית אלא
בעצם התנועה עצמה, וזוהי המדרגה של
'תורת שעשועים'.

"לולי תורתך שעשועי" - כח הנבראים להידבק בתפיסה של 'מצדו' ית"ש

ובעומק, הרי עד החלק האחרון הוסבר
בהרחבה שכל תפיסת התנועות שהאדם
מתנועע בהם הם תנועות לבוּרָא ומהבוּרָא
וחוזר חלילה, ושורש כל התשוקות היא
התשוקה לבוּרָא ית"ש שנתלכשה בכל פרט
ופרט.

אבל זוהי התפיסה שחלה מצידנו כביכול,
משא"כ התפיסה המתגלה מצדו היא תנועה
של שעשועים.

ונתבונן להבין עמוק - ההגדרה של 'מצדו'
אין כוונת הדבר כפשוטו רק מצדו ית"ש,
אלא מצדנו ג"כ יש את הכח להידבק בתפיסה
של 'מצדו', ובתפיסה זו הרי דבק דוד המלך
כמו שהוזכר מהפסוק בתהלים "לולי תורתך
שעשועי אז אבדתי בעיני" והיינו שהוא דבק
במדרגה של 'מצדו' כמו שחודר.

וא"כ גם מצדנו יש תפיסה של תנועה
שיסודה היא לא תנועה לבוּרָא ומהבוּרָא אלא
היא תנועה שכל יסודה היא תנועה של שעשוע
שבזה אנחנו דבקים בתנועתו של הבורא.

והגדרת הדבר א"כ - מצד מדרגת הדברי
תורה של האי עלמא, התכלית היא המעשה
בפועל - "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"
וכמו"כ אומרים חז"ל "אין לו להקב"ה בעולמו
[דייקא בהאי עלמא] אלא ד' אמות של הלכה"
וגדר 'הלכה' הוא כלשון חז"ל כידוע על
הפסוק "הליכות עולם לו - אל תיקרי הליכות

"ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום"
(משלי ח, ל), שע"ז נאמר בלשון חז"ל שהתורה
קדמה לעולם אלפיים שנה ממה שנאמר כאן
בפסוק 'שעשועים יום יום' ויומו של הקב"ה
הוא אלף שנה, ואלו הם האלפיים שנה
שקדמה התורה לעולם, ובאלפיים שנה הללו
הקב"ה כביכול עסק בתורה. וזה גופא הבחינה
של 'קדמה לעולם', כלומר לפני ה'איסתכל
באורייתא וברא עלמא', ה'איסתכל דאורייתא'
שהביא את ה'ברא עלמא'.

ושם תנועת הבורא יתברך שמו היא תנועה
בעסק התורה, ומה המהות של אותה תנועה?
- תנועה של שעשועים.

ובזה היה דבק דוד המלך כמו שנאמר
בתהלים "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי
בעיני", כלומר - בתוך האי עלמא, דוד המלך
היה 'בר נפלי' ולא היה לו מציאות של קיום,
ורק ע"י שהוא היה דבק ב'קדמה לעולם' באופן
של "תורתך שעשועי", מכח כך יש לו מקום גם
בתוך האי עלמא.

וא"כ, כביכול מצדו יתברך שמו, התנועה
היא תנועה של שעשועים, ובלשון פשוטה
ובהירה כמו שמבואר - תנועה של שעשועים
עניינה מה שמתגלה בפועל בתנועת שעשועים
של ילד בבחינת "הבן יקיר לי אפרים אם
ילד שעשועים" שהרי תנועת השעשועים של
ילד היא אינה תנועה להגיע ולבוא למקום
מסויים שהוא התכלית אלא התענוג הוא
בעצם התנועה עצמה שזה גופא השעשועים,
וזוהי דרכו של תינוק שכדוגמא הוא מתנדנד
בנדנדה, אין התכלית להגיע מכאן אל הצד
ההוא אלא התכלית בנדנוד היא נד-נד,
להתנדנד ולהתנועע כסדר באופן של תנועה
מצד לצד וחוזר חלילה שוב ושוב, - זוהי
המדרגה שנקראת שעשועים.

וכמובן, להבין מה התענוג שישנו באותו
נענוע זה בבחינת 'אין טעם ברצון', זה סוד גנוז

בתנועותיו של הבורא, כלומר - הוא לא דבק רק במדרגת התנועה שהיא מהבורא ולבורא וחוזר חלילה כמו שהוזכר, אלא הוא דבק בתנועותיו של הבורא.

וזוהי בעומק מדרגת התורה שנאמר בה "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ובוודאי ישנם הרבה מדרגות באופנים איך התורה משמחת. אבל העומק הפנימי שגנוזה בו השמחה היא בתנועה השלימה שקיימת בבריאה שהיא התענוג, - ישנה הבחנה בשמחה כמו שהוזכר פעמים רבות מאד ששמח זה אותיות חמש בבחינת 'חמישה שמות יש לה לנפש' שכאשר האדם זוכה לכלל כל חמשת חלקי נפשו, בזה הוא זוכה לשמחה בבחינת 'רעותא דליבא' שהיא פנימיות השמחה, אבל בהבחנה עמוקה נוספת לעניינא דידן, הגדרת השמחה מתגלה במדרגת התענוג שהיא היא שלימות התנועה המשמחת שקיימת בבריאה.

ודוגמא לדבר - שמחת חתן וכלה שמרקדין באופן של מעגל ומחול, זהו ריקוד באופן שאין תכלית להגיע למקום מסוים במעגל אלא מסתובבים וחוזרים ומסתובבים וההסתובבות הזו לא מגיעה לשום תכלית, וכמו כן בכל גלגל מצד תפיסת הגלגול שבו אין בו תכלית.

כשיש תנועה של יושר כקו, הרי שהוא הולך מתחילת הדבר ומגיע לסופו של הדבר וא"כ זוהי תנועה בתפיסה של תכלית, אבל בצורה של מעגל ומחול בבחינת 'חולות בכרמים', אין תכלית בתנועה הזו, אלא זה גופא הצורה במה שיש בתנועה של מעגל וזה גופא עומק השמחה שמתגלה במחול - שזה גם המחול שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבוא ונתבונן להבין עמוק - האור הזה מאיר בעולם מכח מדרגת 'קדמה לעולם' אבל בכח האדם להידבק בו כמו שהתגלה אצל דוד המלך 'תורתך שעשועי', ובמדרגה הזו, כל היות האדם דביקה בתנועת הבורא יתברך שמו.

אלא הלכות" כלומר שמדרגת הלכה היא במה שהאדם הולך והולך, ומקום התכלית שאלה הוא מגיע הם ה"ד' אמות של הלכה'. ולכן הלשון הליכה והלשון תכלית דומים משום שבשורשם בעומק הם קרובים זה לזה - זוהי א"כ מדרגת עסק התורה של 'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה'.

אבל מצד התורה שקדמה לעולם נאמר "ואהיה שעשועים יום יום" ששורש כל התנועה היא בבחינת הנ' ע' שבתנועה וכפי שהוזכר פעמים רבות מאד שאלו הם הע' פנים לתורה והנ' שערי בינה שבתורה ששורשם הם ב'תורת שעשועים'.

שורש השעשועים בתורה שקדמה לעולם - כהכנה להויית הנבראים שאינה אלא תנועה

והיחידוד הדברים - שורש המדרגה הזו היא דייקא ב'קדמה לעולם' כיון שהתנועה המתגלה שם היא מכח מה שהתנועה היא עצם מציאות הנבראים כלומר, כמו שברור - מה שהקב"ה השתעשע בתורה אלפיים שנה זה 'קדמה לעולם' אבל כהכנה לעולם, והיינו שכיון שהויית הנבראים עצמם היא תנועה, לכן ההכנה הפנימית שהיא השורש לעולם שמהותו תנועה היא בתנועת הבורא כשורש למציאות הנבראים.

ועל אף שכשמתגלה העולם בפועל מתגלה שמהותה של התנועה היא להגיע לתכלית, אבל מצד השורש מתגלה עצם התנועה כתנועה שמהותה שעשועים, והיא היא שורש מציאות הנבראים. ולכן גם תענוגם של הנבראים הוא בהתחברות לעצם מציאותם שהיא תנועה, שמתגלה בתנועה של שעשועים.

עומק דביקות הנברא בתורת שעשועים - דביקות בתנועותיו של הבורא

וביחס הזה, אם הנברא דבק במדרגת תורת שעשועים, הרי שבכל תנועותיו הוא דבק

זה עומק שורשי התנועה של הנפש והפרטים של זה רבים כמובן עד אין ספור ככל פרטי הנבראים.

גדר תנועה של שעשוע - שתי תנועות הפוכות זו מזו מכח סיבה אחת

אבל בתפיסה העמוקה יותר בנפש שכמו שהוזכר היא התפיסה הנקראת עיגול שזהו האור הגמור של אחרית הימים [שכמובן לא מושג בשלימות כאן בעולם], היא שהאדם יכול לחיות כאן את עיקר חייו בעומק פנימיות נפשו באופן שעיקר תנועותיו הן תנועות של תענוג בבחינת 'תורתך שעשועי'.

ובתנועות הללו, הוא אינו יוצא ומתרחק מהבורא והוא לא מתקרב לבורא וחוזר חלילה, אלא מהות תנועותיו הם שעשוע וכמו בכל תנועה של שעשוע, הוא מתנועע לצד אחד ולאחר מכן הוא מתנועע לצד השני, אבל לא באופן שכשהוא מתנועע לצד ההפוך נעשה ביטול לתנועה הראשונה, אלא להיפך, התנועה לצד הזה והתנועה ההפוכה, שניהם שווים בדיוק בתנועה של התענוג והשעשוע.

בהגדרה הפשוטה התחתונה, כשהאדם מתנועע תנועה של ריחוק, הוא צריך לעשות תשובה ואזי הוא שב בחזרה למקומו שלו, אבל בתנועה הפנימית של הנפש, מה שהוא שב ומה שהוא חוזר על אותה תנועה זוהי תנועה בבחינת 'גלגל החוזר' - זה לא תנועה מכח שיש לו מעכב להמשיך הלאה כשהוא התנועע לכיוון אחד שזה גורם לו לחזור בו ולהתנועע לכיוון ההפוך בחזרה אלא סיבת התנועה שהיא תענוג שווה בשניהם.

עומק התנועה לשם תכלית - תפיסת 'קו' בהשגת התכלית ותפיסת ביטול באי-השגת התכלית

ולפי"ז, עומק הדברים - הרי בתנועה שהאדם פועל לשם תכלית, וע"י כן יש בתנועה הזו 'רצוא ושוב', כשהאדם משיג את הדבר יש לו שמחה מההשגה, וכשהוא לא משיג דבר, הרי שהעבודה שלו היא עבודת הביטול - להתבטל לרצון הבורא שהוא לא ישיג את הדבר שזה מה שנקרא בלשון כללית 'יסורים'.

וא"כ, התנועה היסודית הפשוטה הקיימת בנפשו של האדם, שהוא עמל ומנסה להגיע לתכלית, ואז, אם הוא השיג את התכלית כפשוטו יש לו שמחה, ואם הוא לא השיג, הרי שהעבודה שלו היא להיות 'שמח ביסורים', שמח בביטול, והרי שכל תנועת האדם נעה מהשגה לביטול, - וניתן להגדיר זאת בלשון הפוכה שהאדם מתנועע לביטול שזה ה'אין' וחוזר ל'יש' של ההשגה.

ומ"מ א"כ, התפיסה היסודית הקיימת בנפשו של האדם היא שמצד אחד מודה להקב"ה על חלקו שהוא נתן לו, ומצד שני הוא 'שמח ביסורים' על החלק שלא נותן, ותנועת עומק הנפש היא להתנועע בין השגה של התרחבות בבחינת קו המתפשט לתנועת צמצום של ביטול, מקו לצמצום, כלומר - הוא מתנועע מתנועת קו שיסודו התפשטות והתרחבות כמים הניגרים, לתנועה של צמצום, - וזוהי התנועה הפשוטה של הנפש, שכשהוא משיג וקיבל דבר הוא מתרחב וכשאינו משיג אותו הוא מצטמצם, ובזה, יש את העבודה לשמחה בהרחבה ויש את העבודה לשמחה בצמצום.

* או שלב בהגעה אל התכלית.

ב ושתי הלשונות הללו הם שתי תפיסות, הלשון הראשונה היא בתפיסה מתתא לעילא והלשון השניה היא התפיסה מלעילא לתתא.

ג [ויש מהלך נוסף - שהוא הממוצע בין שניהם - שהאדם מתנועע בין מהלך של תכלית למהלך של עיגול שהוא בלי תכלית].

הפוכות וא"כ אין שייך להגדירם תנועה אחת - אז כהגדרה כוללת זהו כח כללות ההפכים שבשורשם הם אחד, אבל בהגדרה העמוקה, מה שכללות ההפכים בשורשם היא אחת משום שכל התנועות הם תנועות של שעשוע ומהות השעשוע היא תנועה של הפכים שהרי אם הוא יתנועע רק לצד אחד זה כבר לא שעשוע.

וכאן א"כ מונח העומק המתגלה בנפשו של האדם שבשעה שהוא זוכה לעסוק בתורה כדבעי, הוא מתנתק מן העולם ומתחבר ל"תורתך שעשועי", ובכל עת רצון שהוא מצליח להפשיט גופו מעל נשמתו לפי ערכו דיליה, הוא חי אז בתפיסת תנועה של שעשוע. זהו המקום שכולו טוב וכולו תענוג, ואמנם אי אפשר להיות שם בשלימות, אבל כשהאדם שם, במקום הזה מתגלה תנועה עמוקה בנפש - אין שם תנועה של 'קו' ותנועה של 'צמצום' אלא זה אור אין סוף שאין לו גבול. ובהגדרה הפשוטה - אם אין שם תנועה של צמצום הרי שצריך להיות שם מרחב בלי סוף, אבל בהגדרה העמוקה, זוהי תנועה של שעשועים שלא מתנגד לה שום דבר.

לעומת כל צמצום שהגדרתו היא שיש כח שמתנגד לדבר, בתפיסה של שעשועים אין כבר כח של התנגדות לדבר, ומה שיש תנועה לצד השני זה לא נובע מהתנגדות אלא שמאותה סיבה שהוא התנועע לצד האחד, הסיבה הזו עצמה תובעת את התנועה לצד השני והרי שזה לא תפיסה שחלה בה התנגדות.

זוהי המדרגה שלמעלה מזכר ונקיבה, בבחינת המדרגה של 'ויקרא שמם אדם' שהוא 'אחד' שלמעלה מה'זכר ונקיבה בראם', וזולת התנועה הזו, כל התנועות הם תנועות של זכר ונקיבה בבחינת 'זכה עוזרתו לא זכה מנגדתו' שיש בזה גם בחינה של התנגדות, אבל בתנועה

ובתפיסה הזו של הנפש הרי שבעומק אין יסורים, - ועל אף שכמובן א"א להשיג את זה בשלימות כאן בעולם, אבל זוהי התפיסה הפנימית של הנפש וכל אדם זוכה להשיג ממנה כל אחד לפי ערכו. - ההגדרה של יסורים היא כשהאדם התנועע לדבר מסויים והדבר הזה הוא בלתי מושג, ומכח כך האדם קיבל כתישה מהדבר וחוזר חזרה, זוהי התפיסה העמוקה של יסורים.

ובלשון השורשית שהוזכרה קודם אלו הם הבחינות של קו וצמצום, ומי שחי במקום העמוק בנפשו הרי שיש לו שתי תנועות - עוד לפני מדרגת השעשועים - תנועה של התרחבות ותנועה של צמצום, ובתנועת ההתרחבות יש לו שמחה ובתנועה הצמצום הוא שמח בבחינת 'שמח ביסורים' ועל אף שהפרטים משתנים ללא הרף, אבל זוהי בעצם כל תנועת נפשו.

וזוהו סוד האחדות של כח התנועה בנפש, וכמובן, אין אחדות גמורה של כח התנועה שבנפש, אבל בעומק הנפש, זוהי בעצם התנועה שהנפש חיה בה - כל פעם שהנפש מתרחבת, האדם מרגיש את כח ה'קו' שבנפש וכל פעם שהנפש מצטמצמת הוא מרגיש את כח ה'צמצום' שבנפש וחוזר חלילה, ועל אף שכמובן יש לאדם יחס ללבושים של התנועה כפי כל סדר מהלך הדברים שנתבאר, אבל יש לו את התפיסה האחת השורשית שאיתה הוא חי.

עומק תנועת השעשועים - תנועה במרחב בלי סוף מכח שאין שום דבר המתנגד לה

אבל בעומק יותר, כל התנועה היא בעצם תנועה אחת, כלומר, הגם שהתנועות בנפש הם

לזה וכל התנועות האחרות הם אינם אלא הלבשות, אבל בעומק יותר האור הגמור - אורו של משיח והאור של עולם הבא זוהי התפיסה של "ואהיה אצלו שעשועים יום יום"

העמוקה בנפש אין הגדרתה שכיון שיש תנועה לכיוון אחד לכן אין תנועה המתנגדת, אלא שלימות התנועה היא תנועה של שעשוע.

הדברים הללו הינם עמוקים מאד מאד בקומת נפשו של האדם - הלוואי שכולם יזכו ראשית לחיות בתפיסת תנועות של 'קו וצמצום' בנפש שאין תנועה מחוץ

שאלות לאחר השיעור

שאלה: לגבי מה שנתבאר בשיעור שבתנועה שמצד הנבראים יש תנועה לבורא ותנועה מהבורא, איך האדם צריך לתפוס את התנועה מהבורא, האם הוא צריך לתפוס שהבורא עושה את זה או שהוא עושה את התנועה מהבורא.

תשובה: שאלה נכונה מאד - בוודאי שבעומק, במדרגה של שעשוע זה מדרגה של ידיעה שלמעלה מן הבחירה, ולכן במקום הזה שזה שעשוע הוא מקום שאין בו עבירות בבחינת "עוז וחדוה במקומו" שאין שם מציאות של עבירות, אבל במקום התנועה כפשוטה של 'כל פועל, פועל לתכלית' בבחינת "בחכמה יבנה בית" שזה ע"י 'סוף מעשה במחשבה תחילה', שם גם יכול להיכנס במקום מחשבה, רוח שטות ואז במקום להגיע לתכלית הוא יכול להגיע לעבירה, אבל במקום של תנועה שיסודה תנועת שעשועים, שם ברור שזה תפיסת ידיעה שלמעלה מן הבחירה.

שאלה: האם התפיסה שהוזכרה שהאדם רואה איך כל התנועות שבבריאה שורשם הוא מהתשוקה לקדוש ברוך הוא, האם זה שייך לכל מה שדובר בשרשי הב' ט' שהאדם מביט על כל הבריאה באופן של טוב.

תשובה: נכון, ההבחנה של כל 'קו אמצע' הוא תמיד לטוב, אלא שכשיש נטיה לצדדים, כמו שיש נטיה לימין יש גם נטיה לשמאל, והנטיה לשמאל היא למציאות של רע, וכשדובר על בחינת טבור שהוא בבחינת טובה ראייתה שהוא טוב, הרי שהוא עומד בנקודת האמצע וכל קו אמצע תמיד יהיה שורשו בקו העליון בבחינת "טוב ה' לקוויו", וביחס הזה נקודת האמצע לעולם פנימיותה טוב ואין בה מציאות של רע.

ב-י בין בלבביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 37349253

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בי

סוגיות במחשבה

בי

בלבביפדיה מחשבה

בי

ב"י - נקודת גילוי הי"ב

עניינו של שיעור זה הוא לעמוד על שורשי הצירוף ב"י. כידוע, כל מילה שמופיעה בתורה לראשונה, רומזת לנקודת עומק במילה, השייכת דוקא להופעה הראשונה שלה. הפעם ראשונה שהוזכר בתורה הלשון ב"י הוא מה שנאמר בעקידת יצחק (בראשית כב, טז): "ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאום ה', כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חסכת את בנך את יחידיך כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים, וירש זרעך את שער אויביו". כאמור, הפעם ראשונה של הלשון "בי" איננה במקרה אלא במקומה דוקא המילה "בי" היא גם י"ב, בהיפוך האותיות. המושג י"ב תופס את מקומו בתוך בניין העולם בשורשו, משום שקומת הבריאה היא א', ג', ז', י"ב, ע' וס' ריבוא: אחד - אדם הראשון, ג' - ג' האבות שהם ה'עומדים במקומו' של אדם הראשון, הרחבתם היא ז' הרועים, ובתוספת הרחבה ופירוט הם י"ב השבטים, שמהם מתפרטים ע' נפש וכלל צורתו של עם ישראל הוא ס' ריבוא.

והנה, המילה 'בי' היא דוגמא אחת בלבד, שכן אפשר גם לומר 'בך', 'בו', וכעין זה גם 'בשולחן', 'בכיסא' ועוד. הצד השווה בכל הדוגמאות הללו היא שהאות ב' מגדירה במה זה נמצא, אך הצירוף הראשוני והשורשי שיש הוא 'בי'. פירוש המושג 'בי' בשורשו הוא 'תפיסת הי"ב', דהיינו תפיסת צורת הבריאה השייכת לי"ב. כשאומרים את המושג 'בי' יש לו הגדרה חיצונית והגדרה פנימית. ההגדרה

החיצונית היא 'שלי', כשיש 'בי' משהו, אז הוא 'שלי'. אבל ההגדרה הפנימית של 'בי' היא הגילוי של הי"ב המתגלה באדם. 'בי' הוא תפיסת גילוי הי"ב. דבר זה צריך ביאור והסבר, והדברים יתבארו בהמשך יותר.

לקרב הדברים אל הדעת, נשתמש באותו הגילוי הראשוני של 'בי' שנאמר בתורה, לאחר מעשה העקידה. הקב"ה נשבע לאברהם אבינו ש'ברך אברכך' ו'ארבה הרבה את זרעך', ואף ניתנו לדבר ב' משלים 'ככוכבי השמים' ו'כחול אשר על שפת הים'. יש בשבועה זו גם את 'בי', וגם ריבוי שכידוע משמעותו אותם ע' נפש וס' ריבוא, שהם הם מבנה הבריאה, כדלעיל.

ובתוספת עומק. השבטים נמשלו לכוכבי השמים, ולא בכדי יש י"ב מזלות וי"ב שבטים, והדברים ידועים. כשחלם יוסף את חלומותיו (ריש וישב) היה חלומו השני ש"השמש והירח ואחד-עשר כוכבים משתחוים לי" (בראשית לז, ט). זהו העומק ב'כוכבי השמים' שנאמר לאברהם אבינו, ויצאו מיעקב אבינו, והוא מדין תפיסת 'בי'. התפיסה השורשית של כוכבי השמים היא בבחינת י"ב, כמובן יש את ההבחנה של כוכבי השמים שזה בבחינת ז', שזה גלגלים ז' כוכבי לכת וכו', וגם זה חלק מצורת הבריאה, כדלעיל. כחול אשר על שפת הים זה כבר ריבוי גדול עוד יותר^א. והכל הוא מתוך אותו 'בי' נשבעתי'. נפתח ונשתדל להתבונן בס"ד בתפיסה הנקראת י"ב.

ב' מערכות של י"ב - יעקב ויוסף

כשמבקשים לעמוד על התפיסה הנקראת י"ב, ישנן ב' מערכות מקבילות ומשלימות.

^א כמאמר חז"ל (בר"ר יד, ו) על הפסוק "האדם הגדול בענקים" שמתייחס לאברהם אבינו.

^ב יש להוסיף על דרך דרש ש'כחול' עולה בגימטריה ע'. נמצא שבשבועת הקב"ה נכללו י"ב שבטים, ע' נפש וס' ריבוא.

ז"ה' בגימטריא י"ב (ועיין בזה עוד להלן מה שנתבאר ב'נסעו מזה'). מדרגת משה רבינו היא גם כן גילוי של 'בי'. ובשורש הדברים, משה רבינו היה המנהיג של כלל ישראל, דהיינו של י"ב שבטים שהיו במדבר. לכן בתחילת נבואתו הכתובה בתורה נאמר "בי אדוני", וכשנענש שלא להיכנס לארץ אמר "גם בי התאנף ה'", משום שכל הנהגתו היא בבחינת גילוי ה'בי' או להיפך - נפילתו כשנענש ולא נכנס לארץ. השורש של משה רבינו, רעיא מהימנא הוא הדעת שמנהיגה, ואת מי הוא מנהיג בעומק, את ה"ב שבטים. משה רבינו מגלה תפיסה של בי, אבל לא במדרגה של הולדה כפשוטו אלא במדרגתו של משה רבינו מתגלה תפיסת בי פנימית יותר מיעקב ויוסף, אז הוא במדרגת בי.

על מנת להבין את ב' המערכות של י"ב, זו שיצאה מיעקב, וזו שאמורה היתה לצאת מיוסף, יש להרחיב את הבנת המושג י"ב, ולהראות את המקומות והזמנים בהם שייכת מערכת זו ליעקב ומתי ליוסף.

י"ב קוי יושר וי"ב אלכסונים

כל מושג של 'נברא' הוא בעל ו' צלעות - ד' רוחות השמים, מעלה ומטה. נקודת האמצע נחשבת כ'נקודה השביעית', אך צורת כל דבר היא כבעל ו' קצוות. לכל דבר שיש לו ו' קצוות, ישנם י"ב קווים שמחברים בין ו' הקצוות, ד' קווים למעלה, ד' קווים למטה, וד' קווים שמחברים בין הנקודות שלמעלה לנקודות שלמטה. זו תפיסה של י"ב קוי יושר. אולם יש תפיסה נוספת בדברי רבותינו, והיא י"ב אלכסונים. דהיינו, באותו הדבר שיש לו ו' קצוות, אפשר להעביר קווים או בצורה ישרה בין כל הפינות שיש בו' הקצוות, או להעביר קווים באלכסון, קווים שחוצים את חלל הקוביה, ולא המסגרת הישרה והחיצונית שלה. זו מערכת שניה של י"ב קוי אלכסון.

המערכת המפורשת והגלויה היא י"ב שבטים שיצאו מיעקב אבינו. אולם בדברי רבותינו (סוטה ל"ו:) מבואר שגם מיוסף הצדיק היו ראויים לצאת י"ב שבטים, שנאמר "אלה תולדות יעקב יוסף" (בראשית לז, ב), אלא שגרם החטא עם אשת פוטיפר, ויצאו ממנו לבסוף רק ב' שבטים ונחסרו ממנו עשרה. הגמ' אומרת שאעפ"כ יצאו אותם י' מבנימין, אולם הם היו שייכים בשורשם ליוסף, ובפועל הם נחסרו ממנו.

ההקבלה שבין יעקב ליוסף איננה רק במספר השבטים, שאצל יעקב יצאו בפועל, ואצל יוסף היו ראויים לצאת. גם ביחס למילה 'בי' מוצאים אנו שאצל שניהם ישנה הופעה למילה זו. יעקב אבינו אמר ללבן הארמי "וענתה בי צדקתי ביום המחר" (בראשית ל, לג), וכן כשביקש לחזור לארץ ישראל אמר לרחל ולאה "ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים" (שם לא, ז).

ואצל יוסף מוצאים אנו שהשבטים אמרו לו "ויאמרו בי אדוני, ירוד ירדנו בתחילה לשבוע אוכל" (בראשית מג, כ) ושכשניגש אליו יהודה אומר הכתוב "ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני" (שם מד, יח).

[מקום נוסף בו נאמר 'בי' הוא אצל משה רבינו, שכידוע הוא מקביל ליעקב אבינו, וגם אצלו נאמר פעמיים 'בי' כשביקש הקב"ה לשלחו לגאול את ישראל "בי אדוני לא איש דברים אנכי" (שמות ד', י'), וכן "ויאמר בי אדוני שלח נא ביד תשלח" (שם, י"ג). גם בחומש דברים נוקט משה רבינו בלשון 'בי' - "גם בי התאנף ה' בגללכם" (דברים א', ל"ז) ועוד כיוצא באלו. אך מ"מ, שורש התפיסה של 'בי' היא במה שנקרא י"ב שבטים, זה המקום בו המושג 'בי' התגלה.

ידועים דברי חז"ל (מובא ברש"י במדבר ל, ב) שכל הנביאים התנבאו ב'כה אמר ה', ומשה רבינו זכה לנבואה גם במדרגת 'זה הדבר'.

שאין לו הטייות שיוצאות מדרך היושר אלא כל ההטייות שלו הם ישרות. "להגיד כי ישר ה'" - זה יעקב אבינו.

לעומת זאת, אצל יוסף הצדיק אין הדברים כן. אמנם אמרו חז"ל (בר"ר פד, ו) שכל שארע ליעקב ארע ליוסף, אולם ישנה נקודה שורשית בהם הם חלוקים. על יעקב אבינו נאמר בתורה "כוחי וראשיתי אוני" (בראשית מט, ג), ולמדו חז"ל (יבמות עו.) שלא ראה טיפת קרי מימיו. בעוד שאצל יוסף קיים החטא עם אשת פוטיפר, "ויפוזו זרועי ידי" (בראשית מט, כד).

זרע שיוצא מבין אצבעותיו זה לא יושר, זה דבר פשוט. קרי היוצא מבין האצבעות זה ממש דרך עקלתון, עקמומיות. וברור לכל כי התוצאה של פגם היא דבר שאיננו ישר. אין יושר שהוא רע, ואין רע שהוא יושר. "האלוקים עשה את האדם ישר" (קהלת ז, ט), כשהאדם נשאר טהור כפי שעשאו הבורא - הוא ישר. ושיש פגם - שם גם יש עקמומיות ואלכסון.

ב' שבטים יצאו בפועל מיוסף הצדיק, משום שאי אפשר להגדיר 'עקלתון' מבלי שיהיה קודם יושר. אחרי שמשרטטים קו ישר, אפשר לומר על כל שאר הקוים שהם אלכסון. לכן יצאו מיוסף ב' שבטים (מנשה ואפרים), ועוד י' היו ראויים לצאת, אך הם יצאו ממנו בדרך עקלתון. זאת ועוד. כל יציאה מהיושר איננה יכולה להיות בנקודת היושר עצמה, שם הכל נמצא באותה הנקודה, והכל ישר. סטיה היא רק אחרי יציאה מהנקודה הראשונה. לכן ב' שבטים יצאו מיוסף, והשאר כבר לא יצאו בדרך ישרה.

יתר על זה. פגם אות ברית קודש נקרא 'מעשה רע'. ער ואונן היו רעים בעיני ה', ו'ער' בהיפוך אותיות הוא 'רע'. כשאמרה התורה "ונשמרת מכל דבר רע" (דברים כג, י) כוונתה

ובעצם ישנם 'ב' לא רק בקומת הבריאה מצד הנפשות, אלא גם בצורת העולם וזאת ע"ב מערכות אלו של י"ב קוים (יושר ואלכסון), וגם בזמן - י"ב חודשים וי"ב המזלות.

על פי רוב, צריכים גם את קוי היושר וגם את קוי האלכסון. וכמשל ודוגמא - כשבונים בניין, אין בו רק קווי יושר, אלא גם עמודים ותומכים שחוצים את הבניין באלכסון, באופן שמוסיפים הם לחוזק הבניין.

ויש להבין איפה השורש של י"ב קוי יושר, ואיפה השורש של י"ב קוי האלכסון.

ונראה פשוט ששורש ב' המערכות הוא במה שנאמר "אלה תולדות יעקב יוסף". אצל יעקב אבינו יצאו י"ב השבטים בפועל, בעוד שאצל יוסף - היו ראויים לצאת אך לא יצאו. אצל יוסף, אותם י' שבטים שלא נולדו ממנו יצאו מבין ציפורני ידי, כמו שדרשו חז"ל (סוטה שם). והנה, יעקב נקרא "ישראל" וגם "ישורון". כידוע, המדרגה התחתונה היא "יעקב", ומעליה ישנה מדרגה עליונה יותר של ישורון, ומעליה את מדרגת 'ישראל'. ישורון זה 'ישר-ון' הסיום 'ון' בא ללמד על הקטנה, כידוע בלשון הקודש, ולפי זה משמעותו היא 'ישר קטן'. מעליה ניצבת מדרגת 'ישר אל', ללא הקטנה.

על כל פנים, בין 'ישורון' ובין 'ישראל' הם לשון יושר. ומכיוון ששמו של יעקב אבינו מעיד על ישרותו, י"ב קוי היושר הם י"ב הקוים היוצאים מיעקב אבינו, ומתגלים בצורה של י"ב שבטים. דוק ותשכח ש'שבט' הוא לשון 'מקל' והיו 'קוים', והדברים פשוטים וברורים.

יעקב אבינו כל מציאות מציאות של דבר של יושר ולכן מיטתו שלימה. מהו מיטתו שלימה, מיטה מלשון מטה על צידה והיא נופלת, הטיה. משמעות המושג 'מיטתו שלימה' היא

³ ישנה סוגיא גדולה בשמות 'ישראל' ו'ישורון' איזה מהם מלמד על מעלה גדולה יותר, ויש בזה בחינות לכאן ולכאן, ולעת עתה נניח שישראל הוא השם העליון.

יורד למצרים, זה מכח יוסף. שם כבר היו כל השבטים קיימים בפועל, ועקב אבינו ירד עם השבטים, וזאת מחמת הפגם של יוסף (עניין זה יתבאר יותר לקמן).

דוק ותשכח כי בתחילה ירד יעקב אל לבן, ואח"כ חזר עם השבטים שלו אל ארץ ישראל, אל אותו ה'ישר' שהוא נחלתו של יעקב אבינו. בחזרתו מלבן הוא גם זוכה בשם 'ישראל' "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל" (בראשית לה, י). כשיורד יעקב למצרים, כל השבטים נכנסים למהלך של 'עקלתון' במקום 'יורש', שכן עוזבים הם את ארץ ישראל, ישר-א-ל כנ"ל, ויורדים אל מקום הטומאה וערוות הארץ - מצרים.

אחרי כל התיקון שכלל ישראל עובר במצרים, הם זוכים לצאת ממצרים אל ארץ ישראל. עיקר היציאה ממצרים (עיין ר"ן סוף ערבי פסחים בשם הירושלמי ועוד) היתה בקריעת ים סוף, אז נגאלו לגמרי ממצרים, וכבר לא היה חשש שמא יחזרו וישועבדו. בקריעת ים סוף - נבקע היום לי"ב קרעים, כנגד י"ב השבטים. והכתוב מדגיש "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט). התיקון ביציאת מצרים הוא תיקון לאותו אלכסון של יוסף, וחזרה אל ארץ ישר-אל. כנגד הירידה כך העליה.

ויותר מזה מבואר, שהרי בקריעת ים סוף אמרו כולם "זה א-לי ואנוהו", "זה היינו י"ב, שכן מה שאמרו כולם "זה א-לי ואנוהו" בזה הם מצרפים את כל הכנסת ישראל מדין י"ב שבטים.

יתר על כן. ביד יש חמש אצבעות ויש את כף היד עצמה שהיא השורש של כל החמישה ומצרפת אותם וזה ה"ו. ב' ידיים יחדיו הן ו' ו-ו', שמצטרפות לי"ב, ובקריעת ים סוף הראה כל אחד באצבע על הקב"ה ואמר "זה א-לי ואנוהו", וצורתה צורת ו'. מי שהוא בעל ו' אצבעות הוא בעל מום שהרי 'יתר כחסר' (חולין נח:), אבל מצד השורש של הדבר, זהו החמישה

לשמירת הברית והקדושה, "שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה" (ע"ז כ:).

י"ב במדרגת הזמן; יעקב במדרגת תיקון ויוסף במדרגת ה'קלקול'

כנגד י"ב קווים ב'מקום' וי"ב שבטים ב'נפש', ישנם גם י"ב חודשים בזמן. אך לא רק י"ב חודשים, אלא ישנן הקבלות נוספות בזמן, הן אצל יעקב והן אצל יוסף.

מתחילה היה יוסף בבית האסורים י"ב שנים. לא בכדי נגזרו עליו י"ב שנים, שהרי כל הגעתו אל בית האסורים באה אחרי אותו הפגם שיצר בצד הקלקול את י"ב קוי האלכסון. כל הגעתו של יוסף לגדולה גם היא איננה 'ישרה', שהרי ביום אחד יצא מהבור "הריצוהו" אל פרעה, ובו ביום נעשה משנה למלך. זה גופא איננו 'יורש', איננו עליה מדורגת ממדרגה למדרגה, אלא ממש 'דרך עקלתון'. דוק ותשכח שכשקרא בנימין לבניו (שהם השלמת השבטים של יוסף הצדיק) - קרא לכולם על שם הצרות של יוסף (סוטה לו:), וזאת משום שכל מציאותו הפנימית של יוסף היא י"ב אלכסונים.

גם ביחס ל'מקומם' של יעקב ויוסף ניכרת אותה ההבדלה. יעקב אבינו אכן יצא לגלות והיה כ' שנים אצל לבן, ובאחרית ימיו גר י"ז שנים במצרים. אולם רוב שנותיו היה בארץ ישראל. לעומת זאת - יוסף נולד בגלות אצל לבן, היה בארץ ישראל כעשר שנים, ומאז ועד סוף חייו היה שוב בגלות במצרים. רוב חייו היה במקום שאינו מקומו. והדברים ברורים - יעקב הוא 'קו היורש', וממילא נמצא הוא במקומו, בארץ ישראל. יוסף הוא 'קו האלכסון', ולכן מתגלגל הוא ממקום למקום (לבן, ארץ ישראל, פוטיפר, בית האסורים, משנה למלך) ורוב ככל המקומות הללו - אינם מקומו.

ובדקות, כשיעקב אבינו יוצא מארץ ישראל, הוא בשביל לברר את אותם י"ב שבטים. הוא יוצא לבדו וחוזר עם י"ב. כשיעקב אבינו

מכוח הכוללם יחד, שהוא כף היד. למדנו אם כן, שיציאת מצרים היא תיקון ל'קוי אלכסון' של יוסף הצדיק.

אמנם, שורש היציאה ממצרים היה בשעה שעלו לקבור את יעקב אבינו. צורת ההליכה לקבור את יעקב היתה אותה הצורה שהלכו במדבר סביב מחנה שכינה. ג' שבטים מכל אחד מצידי המיטה, וג' שבטים בכל אחד מד' הדגלים ביציאת מצרים. זוהי הליכה בצורה של יושר לעומת מדרגת העקלתון של יוסף.

דוגמא לדבר, רשב"י ורבי אלעזר בו שהיו במערה (שבת לג:). בתחילה הסתתרו במערה י"ב שנה, ולאחר מכן עוד י"ב חודש. תוספת י"ב חודש איננה עוד שנה, אלא עוד י"ב חודש, משום שעניינם היה לברר את מדרגת ה"ב. ודאי שלרשב"י ולר"א בנו נשקפה סכנה, והיו צריכים לברוח מהרומאים, אולם עומק המהלך הוא בירור גילוי תפיסת ה"ב, מעין דמעין של אותם י"ב שנה שהיה יוסף בבור בית האסורים. אצל יוסף הצדיק היו י"ב שנים שהגיעו מצד הקלקול והעקלתון, אצל רשב"י היה תיקון לאותן השנים, ואצלו יצאו אותן י"ב שנה בדרך יושר.

[דוק ותשכח, שאצל יוסף הצדיק מוצאים אנו ששאל יעקב על בניו "מי אלה" (בראשית מח, ח), וכמו שפירש רש"י (שם, בשם חז"ל) ששאל האם ראויים אלו לברכה. בעוד שרשב"י ברח למערה עם בנו ואף אמר שהם מבני עליה, והוא ובנו ודאי שייכים לאותם 'בני עליה' שהמה מועטים].

'בין' של אמצעי ו'בין' של חלל

אחרי העמדת היסודות של המושג י"ב, יש צירוף נוסף לאותיות אלו, המלמד גם כן על ב' המהלכים דלעיל.

בחינה נוספת שיש בצירוף של ב"ת ויו"ד היא מילת 'בינה' ומילת 'בין', בין לבין. כשיש ב' דברים יש גם משהו ביניהם. 'בין לבין' יכול להיות אחד מב' דברים - או שהאמצע והעיקר

נמצאים בין ב' הקצוות, או שישנו חלל ריק בין הקצוות. דוגמא בהירה לזה - בין ימין ושמאל יש את הגוף. האמצע הוא העיקר שממצע בין הימין והשמאל. כל אמצע הוא מלשון ממוצע, מיצוי, ולא זו בלבד, אלא שמה שמתגלה באמצע הוא עצם המציאות, כפי שהאריך בזה המהר"ל בכמה מקומות. לפי"ז מה שמתגלה בנקודות הצדדים, הוא יציאה מן המציאות, נטיה לצדדים היא יציאה מעצם המציאות, האמצע הוא עצם המציאות, לעומת כך הצדדים הם יציאה מן המציאות.

אופן נוסף שמתגלה באמצע הוא מדרגה הנקראת חלל, בין לבין מה שנמצא זה חלל. גם בזה 'מבשרי אחזה אלו-ה'. כידוע, חכמי הטבע גילו שכל הבריאה כולה עשויה פירורים פירורים, חלקיקים קטנים של חומר, שביניהם יש חלל. לכן אפשר לדחוס דברים, שכן מצמצמים את החלל שביניהם.

מעתה, נמשיך את הקו הלאה.

'יעקב אבינו הוא י"ב קוי יושר, ויוסף - י"ב קוי אלכסון.'

אצל יעקב אבינו מה שיש בין הקצוות הוא עצם המציאות. כל השבטים סובבים את יעקב (כשלקחו את מיטתו), והוא עצמו - האמצע, העיקר והשורש של כל השבטים. זה גופא 'מיטתו שלמה' - כל ההטיות ישרות, ומחוברות בטבורן אל אותה נקודת אמצע, שהיא יעקב אבינו בעצמו. וביציאת מצרים - כל השבטים סביב 'מחנה שכינה', ממש כשם שהיו סביב יעקב אבינו. על יעקב אבינו אמרו שהוא כעין הברית התיכון - מברית מן הקצה אל הקצה (גר"א ת"ז, תיקון י"א מתיקונים אחרונים), הוא המעמיד של כל המשכן ומחבר את כל הקצוות וכל הקוים אל אותה הנקודה. גם ביחס למשכן הרי 'שבט' הוא 'מקל', דהיינו 'קרש', והקרשים היו ישרים ומחוברים בברית התיכון. את הארזים לקרשים הביא איתו יעקב למצרים,

'טורף טורף יוסף'. העומק בטריפתו של יוסף היא שהרי יוסף הוא 'אמצעו' של יעקב, 'אלה תולדות יעקב יוסף'. נמצא שיש 'חלל' גם אצל יעקב אבינו, בבחינת האמצע של יוסף. ואם יש חלל - אין שורש אחד שמחבר את כל הענפים אל שורשם. אם אצל יעקב אבינו 'מיטתו שלמה' וכל ההטיות הן ישירות, בא יוסף ויצר 'חלל' אצל בני יעקב, ושם יש אפשרות להטיה, ל'מיטה שאינה שלמה', לקוי אלכסון.

למדנו איפוא, כי שיש ב' שורשים ל"ב הקווים. י"ב קווי יושר שיוצאים מיעקב, שהוא 'אמצעי' ו'עיקרי', וכל ההטיות שבו גם הן ישירות ומחוברות לקו האמצע שהוא 'הברית התיכון', ויש י"ב קווי יושר שיוצאים מכח שה'אמצע' הוא 'חלל' ולא עיקרי, וממילא הקווים היוצאים ממנו אינם מחוברים לאמצע והם בדרך עקלתון.

לפי"ז כשאדם אומר 'בי' 'בך' וכן ע"ז הדרך זה מאותו שורש של המילה 'בין לבין' מה שנמצא 'ביני לביןך', כלומר מה שנמצא בין לבין, שבעומקו הוא בין ה'בי' של דבר אחד ל'בי' של זולתו. מה נמצא 'ביני לביןך' זה מדרגת יעקב וזה מדרגת יוסף כפי שנתבאר, וכל התפרטויות היוצאות מה'בין לבין' הן או ישירות או נוטות, וזוהי מדרגת י"ב.

י"ב שעות יום וי"ב שעות לילה; כנגד יעקב ויוסף

אחרי שהתבאר י"ב קווי היושר והאלכסון, וגם י"ב שנות בית הסוהר של יוסף, אפשר להרחיב את סוגיית י"ב שבזמן.

מהלך השנה הוא י"ב חודש כפי שכבר הוזכר. מעבר לכך יש בכל יום ויום כ"ד שעות, מהן י"ב שעות יום וי"ב שעות לילה. בהגדרה החיצונית - שעות היום ושעות הלילה הן אותן השעות, סוף כל סוף זה אותו משך של זמן, שכן כל השעות שוות. אבל בהגדרה השורשית של הדברים, ברור שאין היום והלילה דומים,

והוציאו איתם בני ישראל, וגם הברית התיכון הוא מאותם הארזים עצמם, והדברים עמוקים גם בפטירת יעקב אבינו מופיעה אותה הנקודה. יעקב אבינו קורא לבניו "האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים" (בראשית מט, א). בפשוטו, ביקש לגלות להם את הקץ ונסתם ממנו, כמו אדם שרוצה לגלות סוד ואינו מצליח לגלותו. אך בתפיסה הפנימית היה כאן עניין גדול לאין ערוך. יעקב אבינו קרא ל"ב השבטים, בשעה שיכולים כולם להתאסף סביב מיטתו ולהתאחד. בשעת פטירתו היה אפשר עדיין לחבר בנקל את כל הענפים אל שורשם מכוחו של יעקב, אך עוד דור כבר יהיו פיצולים רבים יותר ויותר, ככל שהדורות ממשיכים, ויעקב המחברם כבר איננו. ובשעה שנמצאים בשורש, אפשר לאסוף את כל אשר יקרה עד אחרית הימים, שהרי הכל יונק מהשורש. הסיבה שהיתה אפשרות שיעקב יגיד להם את אשר יקרה היא משום שהוא אוסף את כולם, וממילא אוסף גם את הכל.

וכידוע, יעקב אבינו הוא ה'מוצע' שבאבות, מידת 'תפארת-אמת', שבין חסד אברהם וגבורת יצחק. אברהם הוא בקו הימני, יצחק בקו השמאלי, ויעקב באמצע. הוא השלישי שבאבות, וכשלישי הוא גם בבחינת 'חזקה' שנעשית בשלושה.

אצל יוסף הצדיק אמרו "אין נבון וחכם כמוך", נבון לשון 'בינה', 'בין לבין'. אצל יוסף ה'בין לבין' הוא חלל, כשיש חלל אין הקווים מחוברים זה לזה בטבורם, ולכן הם הולכים באלכסון. מציאות זו מלווה את יוסף עוד לפני החטא עם אשת פוטיפר, שהרי כל ירידתו למצרים היא באופן של 'טורף טורף יוסף' (בראשית לו, לג), ואם אכן יוסף נטרף, הרי שהוא עצמו חלל, 'כי ימצא חלל באדמה'. אצל יוסף לא מצאו את החלל עצמו, שהרי יוסף לא נטרף, אך מצאו את הכותנת. לפי הנראה לעיניים

והיא האבן אשר הקים מצבה כשניעור משנתו. חז"ל (בר"ר סח, יא) מגלים לנו שיעקב אבינו שם סביבו י"ב אבנים שעומדות כנגד י"ב השבטים, ומכוחו של יעקב - הפכו כל האבנים (שרומזות לכל השבטים) לאבן אחת. חיבור אל האמצעי (שהוא יעקב) יוצר י"ב שהם אחד, י"ב קווי ישר

ונתבונן בדבר. לעיל כבר התבאר שנקודת הפירוד והאלכסון שהתגלתה אצל יוסף, ושבה היה חלוק מיעקב היא בקדושת הברית. יעקב לא ראה קרי מימיו, ואצל יוסף - ו'פוזו זרועי ידיו, וברור ש'פוזו' ו'פוזור' הם מאותו השורש והעניין. ראיית קרי נקראת בתורה 'מקרה לילה', "כי יהיה באיש מקרה לילה" (דברים כג, יא). הרי קרי אפשר לראות גם ביום, אולם בעצמותו ובמהותו - הוא שייך ללילה. מי שראה קרי ביום, שלט בו הלילה, למרות שאלו שעות של יום. הלילה מסוגל יותר לטומאה וליציאה מהישר, ולפי מה שנתבאר - היום הוא של יעקב, ולכן הוא 'ישר', בעוד שטומאת קרי שייכת במהותה ל'עקלתון' ול'אלכסון', ובשורש היא שייכת ללילה, שהוא זמן העקלתון.

אם כן, כש'וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש' אז מתגלה מדרגתו של יעקב אבינו שלא ראה קרי מימיו, ואז מתגלה מכנגד תיקון דשבטים, ש"ב אבנים נעשות אחת. כשהישרות מתבררת בתפארתה, גם הי"ב נעשים כולם ישרים ומחוכרים אל הברית התיכון.

י"ב שנעשים אחד - יוסף והאחים

אמנם, דבר זה עצמו יש להבין, מה השורש של הדבר שהי"ב נעשו אחד.

כשיוסף הצדיק הלך לחפש את אחיו בציווי אביו, הוא פגש "איש הולך בשדה". את אותו האיש (שהוא גבריאלי, כמבואר ברש"י) הוא שאל "הגידה נא לי איפה הם רועים". והשיבו "נסעו מזה". 'זה' בגימטריא - י"ב, ופירוש הדברים

לא רק מצד הופעתם החיצונית, אלא מצד תוכם הפנימי.

י"ב שעות של יום הן שעות של מילוי ועשיה, "יצא אדם לפועלו ולעבודתו עדי ערב" (תהלים קד, כג). זהו זמן להלך בדרכים ישרות, "לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב". הזמן ללכת בישרות הוא היום. בלילה הולכים כסומא בארובה, כשלא רואים לאן ללכת, ופעמים רבות שהחושך גורם להלך בדרך עקלתון. גם אם מצליח אדם ללכת בחושך בדרך ישרה אין זה אלא מחמת כח פנימי של ישרות. באופן כללי - אי אפשר ללכת בחשכה דרך ארוכה וישרה. מצד סדר הבריאה - היום נותן אפשרות לדרך ישרה, והלילה - לדרך עקלתון

באופן אחר ומשלים, היום הוא זמן העמל והעבודה, בעוד שהלילה הוא זמן של 'חללות', החושך הוא היעדר, הוא כביכול 'ריק' ואין בו ממש. אפשר להאריך טובא בהקבלות הללו, אך נראה כי הדברים ברורים ובהירים - יעקב שייך לי"ב שעות של יום, שהם זמן של מילוי וקיום, ויוסף לי"ב שעות של לילה שהם 'חלל' והיעדר.

והגם שיעקב תיקן תפילת ערבית (ברכות כו), הרי שהוא תיקן זאת מדין 'יעקב-עקב', ולא מדין ישראל, 'ישר-א-ל', וכדלקמן, שאז תיקון ערבית, ביום.

נמצאו יעקב ויוסף מקבילים זה לזה בנפש (יעקב ישר ויוסף אלכסון), במקום (יעקב בארץ ישראל ויוסף במצרים), ובזמן (יעקב יום ויוסף לילה).

אחרי הודיענו את כל זאת, נראה איפה התחילו הדברים אצל יעקב אבינו, והכל עולה למקום אחד.

בריש פרשת ויצא מתואר איך יעקב אסף אבנים ושם מראשותיו 'וישכב במקום ההוא' (בראשית כח, יא). רש"י (שם, בשם חז"ל) אומר שהיו כל האבנים מריבות "עלי ניח צדיק ראשו", וכתוצאה ממריבה זו נעשו כל האבנים לאחת,

בתכלית. לכל העולם כולו - היה יום, רק אצל יעקב היה לילה. אם כן - כשאצל יעקב היתה הנהגה של לילה, היתה למעשה שליטה של היום. אם כן, זכה יעקב אבינו ובשעות שהן כביכול לילה, היתה בפועל שליטה של היום, והארת היום בלילה זה מה שמקבץ הנידחים ומחבר הנפרדים, ועושה את י"ב האבנים לאחת, ואז תיקן ערבית (ברכות שם).

ויש להוסיף בזה נקודה נפלאה. בימות החמה וימות הגשמים אין היום והלילה שווים. בחורף הלילה 'לווה' מהיום, והלילות ארוכים והימים קצרים, ובקיץ - להיפך, הימים ארוכים והלילות קצרים. הגדרת הדברים בשורשם היא שבחורף הלילה שולט על שעות של יום, ופירוש הדבר שאלו ימים קשים יותר, משום שנוהג בהם יותר 'עקלתון' ופחות 'יושר', ובקיץ - ימי רחמים, בהם היום שולט על הלילה.¹

ובדקות יש להוסיף ולומר כי מבואר בחז"ל (בר"ר סח, יא) שבאותו הלילה הוא ישן, אולם י"ד שנה שהיה בבית שם ועבר לא ישן. מי שלא ישן בלילה - הופך את הלילה ליום. חז"ל אומרים (עירובין סה): "לא איברי לילה אלא לשינתא, לא איברי סיהרא אלא לגירסא". תכלית האדם היא להפוך את הזמנים בהם שולט החושך ולזמנים של 'גירסא', לזמן של מילוי בתכלית השלימות. כשבמשך י"ד שנים יעקב הופך את הלילה ליום, זכה מידה כנגד מידה שיהיה אצלו לילה עם הארה של יום, וזהו כוחו לתקן את אותו ה'עקלתון' שיש אצל יוסף הצדיק, שהוא כנגד י"ב שעות של לילה. י"ד השנים הללו הן כנגד 'שבטי היושר', שכן כבר נתבאר שאצל יעקב אבינו היו י"ב שבטים שכולם ביושר, וליוסף הצדיק נולדו ב' שבטים ביושר, וי' נוספים יצאו ממנו בדרך עקלתון.

בשורשם הוא שהאחים נסעו מאותו גילוי של י"ב, הם כבר אינם 'אחד', אלא נפרדים מיוסף, וכמו שכתב רש"י (שם) "נסעו מהאחזה". הבעל הטורים מביא שהנקודה בה התחיל הפירוד של השבטים היה ב'וישנאו אותו, ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית לו, ד). הפירוד של י"ב השבטים של יעקב אבינו, החל אצל יוסף משום שיוסף הוא י"ב אלכסונים. ה'דרך עקלתון' של יוסף התחילה כבר אז לעשות פירוד בין השבטים. מצד יעקב אבינו - כל י"ב השבטים הם 'אחד', מצד יוסף לא כל הי"ב מחוברים אהדי, אפילו במדרגת השבטים, לא רק במדרגת ה'י"ב' שאמורים היו לצאת מיוסף הצדיק ולא יצאו.

נמצא שיוסף פעל ב' פירודים - פירוד אחד בי"ב שבטים שהיו אמורים לצאת ממנו ולא יצאו, מחמת 'ויפזו זרועי ידי', ופירוד אחר בתוך י"ב השבטים של יעקב אבינו, שהם קווי יושר. אחרי זמן מסויים של "י"ב שעות של יום" שבהם השבטים הם יחד עם יעקב אבינו, והם כולם מחוברים, מגיע זמן של "כי בא השמש", ובזמן הזה שנעשה לילה, כל השבטים עצמם נכנסים תחת הבחינה של יוסף, ויש ביניהם עצמם פירוד.

אמנם, גם למציאות זו יש תיקון בשורשה. כשמתבוננים בדקות העניין, הרי שכשם שמי שנשטמא ביום מ"מקרה לילה" נחשב כמי שהלילה שלט אצלו בזמן היום, כך גם התיקון לזמן הלילה הוא שהיום ישלט בלילה. אצל יעקב אבינו נאמר מפורשות "וילן שם כי בא השמש", וכמו שפירש רש"י (שם, בשם חז"ל) שקעה לו החמה שלא בזמנה, כדי שישן בהר המוריה. בפשטות מבינים שאם השמש שוקעת שלא בזמנה - הלילה משתלט על היום. אולם בהעמקת המחשבה הדברים הם הפוכים

¹ אם רוצים לזה 'רמז' בהלכה - ידועה שיטת האביאספ (כמדומני ס"י קפ"ג) שיש לחשב להלכות טהרה י"ב שעות בינוניות לצורך העונה, וחזו"ן שיש זמן שהוא חושך ויתכן שיהיה נחשב 'יום', ולהיפך. כמו כן - כל המועדים דא"ו הם בימות החמה, והמועדים דרבנן הם בימות הגשמים. והדברים מבוארים להדיא באריז"ל, שימות החורף הם בבחינת דין, וימות הקיץ - חסד.

אם כן, י"ד שנים יעקב הופך לילה ליום, כדי ליצור אחדות בין י"ד השבטים - י"ב שבטים דידיה, וב' שבטים של יוסף הצדיק, מנשה ואפרים.

קבלת התורה בחודש אדר; תיקון לקלקול דעקלתון

הנה, ידועים דברי הגמרא (שבת פ"ח.) שבפורים "הדור קיבלוה מאהבה". אחרי מחיית עמלק היתה קבלת התורה מאהבה פעם נוספת, המשלימה את נתינת התורה שהיתה בהר סיני. החודש בו היתה ההארה המופלאה הזו הוא החודש הי"ב שבחודשי השנה. מתחילה היתה הגזירה שיהרגו, והגזירה עצמה היתה בחודש ניסן, אולם הקיום של ה'ונהפוך הוא' בפועל היה בחודש אדר.

עניין זה של י"ב חודש מופיע גם אצל אחשוורוש. "וּבְהִגֵּיעַ תֶּרַח נִצְרָה וְנִצְרָה לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ מִן הַיּוֹת לָהּ כָּדָת הַנָּשִׁים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלֹאוּ יְמֵי מְרוֹקֵיהֶן שְׁשָׁה חֳדָשִׁים בְּשָׁמֶן הַמֶּר וְשְׁשָׁה חֳדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבְתַמְרוֹקֵי הַנָּשִׁים".

כל בתולה הגיעה אל אחשוורוש אחרי י"ב חודש. גם אסתר המתינה י"ב חודש, ורק אחר כך ניגשה אל אחשוורוש, ואחרי כל המהלך של י"ב - היא גם נשאה חן בעיני המלך, ומזה התחילה ישועת ישראל.

אחת מהלכות המגילה היא ש"חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב, ג): 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה לילה ודומיה לי'" (מגילה ד.). בחיצוניות נראה שדין קריאת המגילה פעמיים הוא לחביבותה או להראות גודל הנס. אך פשוט שאין קריאת היום דומה לקריאת הלילה, משום שאחת היא קריאה של 'דרך עקלתון', והאחרת של 'דרך יושר', וכדלעיל. בפוסקים מבואר שעיקר הקריאה היא ביום, ויש דין נוסף של קריאה בלילה, עד שיש מי שסובר

(ולא קי"ל כך) שקריאת בלילה אינה חיוב גמור. מבקשים אנו לחבר ראשית לאחרית. קי"ל "דלא כלי שיבטא" (ב"ב קטו:), אין שבט שכלה, וחייב להישאר קיום לכל י"ב השבטים. כל אדם פרטי באשר הוא אדם - ודאי ימות. כל בני האדם מתו, מלבד תשעה שנכנסו חיים לגן עדן (מסכת ד"א א, יח). אבל שבט כמציאות של אחד מי"ב השבטים - אינו כלה. דבר זה, ההבטחה שיש קיום למציאות של "י"ב שבטים", היא שהביאה לביטול גזירת המן.

כפי שכבר נאמר, הפעם הראשונה בתורה שנאמר 'בי' היא בעקידת יצחק. מכיוון שאמר הקב"ה "כי ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כא, יב), בהכרח שאם יצחק היה נעקד - כל מציאות י"ב השבטים וכלל ישראל היתה נעקדת יחד איתו. כביכול אם הקב"ה לא היה שולח את המלאך שאמר לאברהם אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, היה כל כלל ישראל 'נשחט' יחד עם יצחק אבינו. כמוכן שאי אפשר לצמצם את כל העקידה רק ל'גמירא דלא כלי שיבטא', ויש בזה תפיסות פנימיות נוספות, אבל לנידון דידן די לנו אם נעמיד כרגע את העניין של 'לא כלי שיבטא'. באותו המעמד של העקידה, רגע לפני שאברהם אבינו שוחט את יצחק, מגיע המלאך ואומר בי נשבעתי, ובזה גילה את התפיסה הפנימית של ב-י, שהוא י"ב כנגד י"ב השבטים.

לפי"ז אי אפשר שתתקיים גזירת "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים" (אסתר ג, יג) משום שהיה זה נגד ה'לא כלי שיבטא' שנאמר ב"בי נשבעתי". לכן זה ברור שהגזירה נעשתה נהפכה להם לששון ושמחה, והכל בתפיסת הי"ב, משום שתפיסה זו היא עצמה הסיבה שהגזירה לא יצאה לפועל.

אמנם, בהתגלות החיצונית התבטלה הגזירה מכח מרדכי היהודי, תפילותיו והצום שגזר על כלל ישראל. אכן, חז"ל (אסתר ו, ב) אמרו ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו", אם כן, כשם

- הוא מיוחס ליהודה שתיקן את הקלקול, ויצר את האחדות בין השבטים, והביא לכך שיוסף יתגלה לאחיו.

בלשון אחרת והיינו הך, יוסף הוא שורש הפירוד של האחים, יהודה הוא שורש האחדות של האחים. יהודה הוא 'מלך', ועניינו של מלך הוא לקבץ את לב כל העם, לאחד את כולם. ויהודה בפרטות מצרף את כל השבטים. זה העומק של מרדכי שהוא בא לתקן את אותם חלקים שנפלו אצל יוסף בפגם של מדרגת ה"ב, ולחזור ולהאיר בחזרה את ההארה של מדרגת ה"ב מכוחו של תיקון שמתגלה מכוחו של יהודה.

מרדכי באותו מהלך חוזר ומגלה את אותה המדרגה של 'ב'. חז"ל מספרים (שהוא ידע את הגזירה וביטולה, כמו שכתוב "מרדכי ידע את כל אשר נעשה" (אסתר ד, א). לענייננו, ידיעת ביטול הגזירה היא מאותה התפיסה של 'ב', שהיא 'לא כלי שיבטא', וכשם שמשה רבינו הנהיג את י"ב השבטים מתוך תפיסת 'ב', כך גם מרדכי.

מכיוון שעניין י"ב כשהוא מתוקן הוא בקווי יושר, העבודה והתכלית של פורים היא לחבר בין לבין, בין אדם לרעהו, בין שבט לשבט. בדיני צדקה נפסק (ב"מ עא.) ש"עניי עירך קודמין", ובזה מתנות לאביונים הן כמו צדקה. אולם משלוח מנות הן 'איש לרעהו', לא נאמר בזה דין 'רעי עירך' וכדומה. אמנם אין גילוי שצריכים לתת משלוחי מנות למישהו משבט אחר, אבל ברור ופשוט שתכלית נתינת משלוחי המנות היא להרבות באהבה ואחוה, חיבור ואחדות בין חלקי עם ישראל.

בלשון הרע שאמר המן עם ישראל נקרא "עם אחד מפוזר ומפורד" (אסתר ג, ח), לעומת זאת בתיקון "נקהלו היהודים" (אסתר ט, ב), ונעשתה ביניהם אחדות ובפרט בחודש אדר שהוא החודש ה"ב, ובו פועל הצירוף ביתר

שאצל משה רבינו מצאנו את ההנהגה של 'ב', כך גם אצל מרדכי היה גילוי ל'ב'.

מרדכי היהודי; משבט יהודה ובנימין
וצריך להבין מה עניינו של מרדכי היהודי. על הפסוק "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש", מביא רש"י (בשם הגמרא) שמרדכי היה מיוחס גם ליהודה וגם לבנימין. כידוע, ב' משיחים עתידים לעמוד לכלל ישראל, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. כשמרדכי מיוחס לב' השבטים הללו, הוא נחשב כגילוי לב' המשיחים יחד, משום שבנימין נכלל ביוסף [כאמור לעיל בעניין 'ה' השבטים של יוסף שיצאו מבנימין]. כשמתגלה המהלך של 'ב', שהוא י"ב שבטים דתיקון כקווי היושר, מתגלה גם האחדות שבין יהודה לבנימין, ונסביר.

יעקב אבינו הוליד י"ב שבטים בישרות, כדלעיל. אצל יוסף היו אמורים להיוולד י"ב שבטים, אלא שבסוף נולדו ב' מהם ביושר (מנשה ואפרים), וי' נוספים יצאו בדרך עקלתון, כ'פוזו זרועות ידי', והגיעו לעולם דרך י' בניו של בנימין, אך לא היו 'שבטים' בפועל. וכפי שנתבאר, יוסף גרם לב' פגמים, גם מצד י"ב השבטים שלו, וגם מצד הפירוד שגרם בתוך י"ב השבטים של יעקב אבינו. בסופו של דבר, החיבור בין השבטים נעשה מכח בנימין (כשיוסף ביקש לקחתו לעבד), ועל ידי יהודה שניגש אל יוסף, ואמר לו "בי אדוני". כשכוחות בנימין ויהודה מתחברים, ונעשה יהודה ערב ליעקב על בנימין - נוצר גם תיקון לאותו הפגם של יוסף הצדיק, ונעשה איחוד בין י"ב בני יעקב.

הדברים נפלאים. מרדכי הוא 'איש ימיני' מבני בנימין, שהוא 'בן אוני', ויש לו י' בנים שקרויים על שם צד הקלקול שביוסף הצדיק. משמעות הדבר היא שכח אימו (שקראה לו 'בן אוני') גבר על כח אביו (שקרא לו 'בנימין'). ומאידך

שהים נבקע ל"ב גזרים, כך גם חזרה אותה ההארה עצמה והאירה בחג הפורים, ולכן היתה גם קבלת התורה פעם נוספת, מכח אותה תפיסה של י"ב.

תיקון דפורים מצד יעקב אבינו

עד כאן הועמד מהלך של תיקון שפעל מרדכי בפורים, הן מצד ה'זה א-לי ואנוהו', והן מצד עצמו שהוא מיוחס ליהודה ולבנימין. אולם שורש תיקון הפגם של יוסף הוא ביעקב אבינו, כלדעיל. יש בפורים מהלך נוסף של תיקון, שהוא כנגד יעקב. סעודת אחשוורוש נעשתה כאשר עברו שבעים שנה לגלותם, וסבר אחשוורוש שאם לא נגאלו, סימן שלא יגאלו עוד (מגילה יא:). וגם המן אמר למרדכי "אלוקיהם של אלו ישן הוא" (שם יג:).

מעשה, נתבונן היטב. יעקב אבינו הוא אותיות 'קב-ע'. יקב הוא מקום עשיית היין, ו'יין' הוא שבעים בגימטריה. אחרי ע' שנים עושה אחשוורוש משתה יין משום שעם ישראל אינו עתיד להיגאל. במשתה היין הביא אחשוורוש את כל הכלים של ביהמ"ק (מגילה יא:). כבר מילתנו אמורה שיעקב אבינו הוא 'הברית התיכון', הוא היסוד והשורש של בניין המשכן, וממילא הוא גם בסוד בניין המקדש, 'ויעש לו בית ולמקנהו עשה סוכות' (בראשית לג, יז). יעקב גם נושא את רחל שהיא "עיקרו של בית" (בר"ר עא, ב) ועוד ועוד הקבלות, וזה ברור שזו מדרגתו של יעקב, אבל בפרטות יעקב הרי כמו שהוזכר יקב עי"ן. אצל יוסף מוצאים אנו את אותו השורש, שכן כאשר הוא אכל עם השבטים יחדיו נאמר "וישתו וישכרו עימו" (בראשית מג, לד), ואמרו חז"ל (שבת קלט). שעד לאותו הזמן לא שתו יין לא הוא ולא הם. כשהוא מתגלה מה הוא אומר להם "השלום לאביכם הזקן העודנו חי" (בראשית מג, כז), והשבטים משיבים שהיעקב חי. הם שותים יין משום שאם יעקב חי אז מתגלה יקב עי"ן.

שאת, ומכח אותה האחדות גם 'הדור קיבלוה מאהבה'.

אצל משה רבינו ישנם מהלכים רבים ושונים, אחד מהם הוא שמשה רבינו הוא 'שלישי לבטן' (אחרי מרים ואהרן). שלישיותו היא חלק מהיותו מקבל התורה, וכמו שאמרו (שבת פח:): "דרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא: בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי, על ידי תליתאי, ביום תליתאי, בירחא תליתאי". אמנם, יחד עם זאת, יש גם מהלך להסביר את מדרגתו של משה רבינו כמי שמנהיג את כל י"ב השבטים [וכן יש מהלך של 'שקול כששים ריבוא' (שהש"ר א, ד)]. דהיינו, משה רבינו עצמו הוא שלישי לבטן, מתן תורה בחודש השלישי, וכל זה הוא חלק מדרגת מתן תורה בהר סיני, אולם מצד 'כלל ישראל', מדרגת משה רבינו היא שהוא מנהיג את כל הי"ב. אצל מרדכי מתגלה בחודש הי"ב אותו הצירוף של כל חלקי כנסת ישראל, של 'לא כלי שיבטא', וזהו ה'אחדות דתיקון'.

נמצא לפי זה שפורים הוא תיקון לקלקול של יוסף, שכן אצל יוסף הצדיק נעשה פירוד של י"ב, וכאריכות הדברים דלעיל של י"ב קוי האלכסון. אצל מרדכי ואסתר בשושן הבירה התברר התיקון של אותם י"ב השבטים שהיו מאוחדים ומצורפים זה לזה.

במדרגת פורים הוזכר פעמים רבות מאוד 'זה' ('מה זה ועל מה זה' 'מי הוא זה ואי זה הוא' ועוד). פורים הוא זמן של 'נהפוך הוא', ושורש המילה 'נהפך' הוא פ"ה כ"ף שהוא כף בהיפוך אותיות. בתוספת עומק, פורים הוא הזמן שבו מתגלה ה'כף היד' שמצרפת את כל החמישה, אז מתגלה בעומק תפיסת ה'זה א-לי ואנוהו'. מלבד גזירת המן שהיתה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, היה עוד זמן אחד בו התעורר קטרוג על כל עם ישראל, וזה בקריעת ים סוף, שהמצרים רדפו אחריהם. וכשם שהישועה ביציאת מצרים היתה

⁹ כמו שבמתן תורה שבמדבר היו כאיש אחד בלב אחד, וחנו מן הר סיני בלי שום מריבה, כמבואר בשמות יט, א וברש"י שם.

את מדרגת כלל ישראל מ'ישראל' ל'ישורון', כשב'ישורון' יש מציאות של אותיות 'שן' בתוך השם, 'ישנו עם אחד' - ישנו מן המצוות - אלוקיהם ישן. זה שורש הנפילה.

אבל כאשר נעשה נס וההצלה ליהודים ונהפוך הוא ימי משתה ושמחה חוזרים ושותים את היין, אבל הפעם בדרך תיקון. מה שהיה 'עקב' ו'רש' חוזר להיות 'ישראל' ו'ראש', ומתגלה שנושאים את ראש בני ישראל בחזרה, עד ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם" (אסתר ח, טז). בישועה של פורים עולה מדרגת יעקב ומתגלה מדרגתו המתוקנת. יעקב כידוע ד' רבותינו (סידור האריז"ל, סוד עקידת יצחק, עמוד 96) שיעקב אותיות יבקע, בבחינת "אז יבקע כשחר אוריך" (ישעיהו נח, ח), שהיא "איילת השחר" (תהלים כ"ב, א'). פירוש הדבר הוא שמתגלה שהאור של יעקב הופך להיות לא 'ויעקבני' דרך עקלתון, ששם הוא שורש אחיזתו של יוסף [ולכן יוסף הוא שטנו של עשיו, שכן ויעקבני זה פעמיים זה ביחס לעשיו], אלא יעקב הופך להיות יקב עי"ן של התיקון של הנעשה ראש. יעקב מתגלה בבחינת 'אז יבקע כשחר אוריך'.

בפורים חוזרת ומתגלה מדרגת יעקב שמתעלה למדרגת ישורון ויתר על כן למדרגת ישראל, ולכן רבים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד היהודים עליהם, כלומר אלו הם גרים שבאים להצטרף לכנסת ישראל. כבר הוזכר פעמים רבות שכל 'גר' הוא נוטריקון 'ג' ראשונים' כלומר ג' ראשים חוזרים למדרגת הראש. יש בגרים ב' דרגות. האחת - גרים 'מדין עוה"ז', כמבואר בגמרא ביבמות (מז.), והם 'חסרון' (אינם במדרגת השלימות). ויש בחינה אחרת ונעלה יותר והיא בסוד גרים שיצא מהם משיח'. גרים אלו שהיו בזמן מרדכי ואסתר לא היו 'גרים שלמים', אך התגלתה מדרגת גרות, מכך כן חוזרת המדרגה של י"ב ומצטרפת

נראה להוסיף ולומר שגם שורש הקלקול, ולא רק שורש התיקון, נמצאים מיניה וביה בתוך מדרגת יעקב אבינו. בראשית הדברים הובא שג' דרגות לו ליעקב אבינו: 'עקב-ישורון-ישראל'. ישורון וישראל שניהם שמות שמעידים על ישר, אבל 'יעקב' הוא מלשון 'עקב', 'ויעקבני זה פעמיים' (שם כז, לו). משמעות המילה 'ויעקבני' היא שבא בדרך עקלתון, דרך רמיה והטעיה. כך היא מדרגתו התחתונה של יעקב. שורש העקלתון של יוסף נמצא במציאות 'עקב' של יעקב אבינו. ה'עקלתון' הוא מחמת ה'ויעקבני', והוא שורש הי"ב אלכסונים.

אבל מצד התיקון של 'יקב-ע', מצאנו שאמרו חז"ל על המילה 'תירוש' "לא זכה נעשה רש זכה נעשה ראש" (יומא עו:). ביחס לדיבורים דידן, 'לא זכה' הוא 'מתעקב' (מלשון עקב), 'זכה' - נעשה ראש דהיינו ישר. יעקב אבינו, אחרי שקיים בעצמו 'ויעקבני זה פעמיים', שם י"ב אבנים מראשותיו, והן הופכות לאבן אחת. תיקון יעקב את ה'תירוש' שיהיה בבחינת 'זכה', ונעשה ל'ראש', כשכל האבנים ששם מראשותיו נעשות אחת.

לעומת זאת, אחשוורוש עושה משתה היין, ובמשתה הוא נותן לכל אחד 'יין שגדול יותר ממנו' (מגילה יב.), כלומר שורש היין שיותר גדול ממנו. אותו היין שהוא או 'ראש' או 'רש' לוקח את עם ישראל לביטול מדרגתו, להופכם מ'ראש' ל'רש'. אחשוורוש מוציא את כלי המקדש ומשתמש בהם כבשלו, הוא נותן רק "עד חצי המלכות", אך לא יותר מכך, ופירשו רבותינו (שם טו:): שהדבר שאותו אחשוורוש מסרב לתת הוא בניין בית המקדש, משום שנחשב הוא כ'חוצץ' (לשון חצי) את מלכותו. יעקב אבינו תיקן את בחינת ה'תירוש', ואחשוורוש מקלקלה, יעקב בונה את המקדש ואחשוורוש מעכב את בנייתו. הוא מוריד

¹ עיין בשיעור 'גר' בלבכפידה מחשבה להרחבה בנושא.

למדרגת ה'ראש' שהיא מדרגת יעקב אבינו. בפורים יוצאים ממדרגת עקלתון של יוסף, שהוא 'חלל' (כדלעיל), ושמתחת אותה מדרגה היה שייך לגזור להשמיד ולהרוג את כל עם ישראל (לעשות את כולם 'חללים'), ומתגלה נקודת האמצע של יעקב (שהאמצע הוא העיקר, כמו שמתקיים בקווי היושר). יש בפורים גילוי דרך הפסולת דיעקב שיצא מיוסף [ואין הכוונה לפסולת של יעקב עצמו, שהרי 'מיטתו שלמה', אלא הפסולת שיצאה מיוסף כ'תולדות יעקב יוסף', שנפגמה באותו מעשה דאשת פוטיפר, שהיה בברית קודש] שחוזר ומתגלה בפורים בתיקונו. כידוע¹ אות ברית קודש דתיקון חוזר ומתגלה במגילה, שכן הפגם אצל יוסף ה'ויפוזו זרועי ידיו', ובפורים - "כל הפושט יד נותנים לו", לא פיזור אלא קבלה ואיסוף.

למדרגת ה'ראש' שהיא מדרגת יעקב אבינו. בפורים יוצאים ממדרגת עקלתון של יוסף, שהוא 'חלל' (כדלעיל), ושמתחת אותה מדרגה היה שייך לגזור להשמיד ולהרוג את כל עם ישראל (לעשות את כולם 'חללים'), ומתגלה נקודת האמצע של יעקב (שהאמצע הוא העיקר, כמו שמתקיים בקווי היושר). יש בפורים גילוי דרך הפסולת דיעקב שיצא מיוסף [ואין הכוונה לפסולת של יעקב עצמו, שהרי 'מיטתו שלמה', אלא הפסולת שיצאה מיוסף כ'תולדות יעקב יוסף', שנפגמה באותו מעשה דאשת פוטיפר, שהיה בברית קודש] שחוזר ומתגלה בפורים בתיקונו. כידוע¹ אות ברית קודש דתיקון חוזר ומתגלה במגילה, שכן הפגם אצל יוסף ה'ויפוזו זרועי ידיו', ובפורים - "כל הפושט יד נותנים לו", לא פיזור אלא קבלה ואיסוף.

מכוח ההארה הזו גמירא שאחד מהשבטים אינו כלה, וזה גם שורש ההארה של לעתיד לבוא. אם אחד מהשבטים אינו כלה, אז זה גופא השורש לגאולה, כי הוא הרי לא יכול להתכלות אז הוא מביא לגאולה. וזהו עומק ושורש כל המועדים בטלים חוץ מפורים, משום שבפורים מתגלה היסוד שאחד מהשבטים אינו כלה.

בעומק העניין, הסיבה שאחד השבטים אינו כלה, הוא מצד נקודת האמצע, מתגלה בנקודת האמצע עצם המציאות, זה השורש לגילוי דעתיד השם אחד ושמו אחד, שהוא גילוי המציאות. וידועים דברי רבותינו (בר"ר עז, א) דבגילוי דיעקב נאמר "ויותר יעקב לבדו" (בראשית לב, כה) וביחס להקב"ה נאמר "ונשגב השם לבדו ביום ההוא" (ישעיהו ב, יא). מצד עומק גילוי המציאות של מדרגת הי"ב, שלימות מדרגת הי"ב היא לגלות את עצם המציאות שנמצאת בין לבין. אצל י"ב השבטים הגילוי הוא 'ויותר יעקב לבדו', וביחס לגילוי מלכותו יתברך בבריאה ה'אמצע' הוא 'ונשגב ה' לבדו', שאין מקום ריק ממנו, ואין בעולם שום 'חלל' בו אין הקב"ה נמצא. כשה'חלל' הזה מסולק מהמציאות ומתגלה שאין לו כל מקום אחיזה, אז גם מתקיים 'ובילע המוות לנצח'. זהו הגילוי של עצם המציאות. ונשגב הוי"ה לבדו

אבל יתר על כן כידוע עד מאוד תיקון הברית בפורים הוא תיקון של אות ברית קודש שגם כשהוא יוצא לחוץ הוא נשאר קודש. יש דין לכסות ערווה, אולם בפורים יש 'מגילה' מלשון 'גילוי' שמקום הקלקול של הערווה מתגלה מצד התיקון, ובפרטות תיקון של 'ויפוזו זרועי ידיו' של 'ציאת הטיפות שיצאו מבין ידיו של יוסף, זה תיקון של קריאת המגילה, תיקון דאות ברית קודש כידוע².

וכמו שכבר נאמר, ה'משלוח מנות איש לרעהו', עניינו לצרף ולחבר בין כל חלקי כלל ישראל, כביכול למלא את נקודת האמצע, שלא תהיה 'חלל'. במגילה התגלה שהקב"ה ממלא את הכל, מה שהיה נראה סתם 'מלך' במגילה שזה המקום של 'חלל', שהרי 'אלוקיהם של אלו ישן', הוא בעצם 'מלכו של עולם' (מובא בגר"א אסתר א, י). בחיצוניות היה נראה שהמלך שמואלך עכשיו זה 'מלכות דכיפה' של המלך אחשוורוש, אך בפנימיות הכל היה מאיתו יתברך, בלי שום 'חלל', וכי באמצע יש את

¹ נתבאר בשיעור מגילה אותיות מילה-ג.

² גם זה התבאר באותו השיעור.

סוגיות במחשבה

בי

וכניסת דבר בדבר, עכ"ל. ולדבריו בי מורכב מאותיות ב-י, אות בית עצמה, זהו שורש של ב"ת הדבקות, ואות י' של בי מורה שדבק בעצמי, והעצמי שלי נקרא יו"ד, והבן מאוד.

עוד הגדרה נתבארה בדבריו (חוברת יא, יריעה יח) וז"ל, ב"ת ב"תקוממ"ך" (תהלים, קלט, כא - ובתקוממ"ך אתקוטט), אינה ב"ת הכללי, כב"ת בחרבי ובקשתי (בראשית, מח, כב), כי אם בית העזר, כב"ת - בי - בו - בכס, וכענין ישמחו בכ וכו', עכ"ל.

ונתבאר מתוך דבריו שעצמות האני אינו אלא י'. וכן זהו מילת אני, אן - י, והבן מאוד. וכמ"ש עוד בדבריו (חשק שלמה, השורשים, אות ב, ערך בי) וז"ל, בי - מלה, מורה על דבקות דבר בגוף המדבר בעדו שהאות ב"ת הוא ב"ת הדבוק, והיו"ד סימן המדבר בעדו. וישמש ג"כ לפתיחת הדבור, כשמדבר אדם בפני מי שגדול ממנו, כמו בי אדוני (בראשית, מג, כ), והוא בענין בקשת מחילה, וכלומר, שאם אומר לפניך דבר שלא כהוגן, תהיה השגיאה בי ולא בך, שאינני יכול להציע דברי בפני גדולים כראוי, עכ"ל. ובמצודות ציון כתב (יהושע, ז, ח) וז"ל, בי - ענין לשון בקשה, עכ"ל. וכן כתב במקומות רבים. וצריך לפרש כל מקום לפי עניינו, והבן.

כתיב (בראשית, כב, טז) ויאמר בי נשבעתי נאם ה'. ובתרגום, במימרי קיימת. ולפ"ז, בי, ב-י, והיינו שנשבע בי, בחינת י' מאמרות ודברות, והבן. ויתר על כן, אמרו חז"ל (שמו"ר, כי תשא, מד, י) מהו בי נשבעתי, אמר הקב"ה לאברהם, כשם שאני חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, כך שבועתי קיימת לעולם ולעולמי עולמים. ואיתא (מעין גנים), בי נשבעתי, שאין השבועה אלא בו, שאין למעלה ממנו מצוי כמותו.

וכתב הרש"ר הירש (בראשית, א, ב) וז"ל, בהו, השורש מצוי עוד רק ב"בי", ביטוי של צער בלשון חז"ל, וכן אולי גם בעברית בי, בי אדני, עכ"ל. ולדבריו בי לשון של צער, והבן מאוד.

ונראה שבשורש בי בודאי אינו צער (עיין בהרחבה מילון ערכים בקבלה - ערך בי), אולם מצד הקלקול נעשה בי לשון בהו, ריקנות וצער. והבן שמצד השורש העליון, בי, ר"ת בשם יהו"ה, אולם מצד הקלקול, בי ר"ת בארץ יגוע (בראשית, ו, יז), והיינו צער ושמוּן.

וכתב ביריעות שלמה (חוברת ג, יריעה יט) וז"ל, אות ב"ת מורה על דבקות בין דבר לדבר, ולפי הנחה זאת של שורש האות ב"ת, נבחרה האות ב"ת לתשמיש כל מיני הדבקות בעצמו של דבר, כאות ב"ת הכינוי של בי - בו - בכס - בנו, שהם כולם אות ב"ת הדבקות הקנייני

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב - י

ב-י

בין י"ב שבטים הללו, כן חל פרוד וריב בין י"ב כוחות הגנוזים ביוסף. ואזי מדתו של יוסף אות ברית קדש, ברית יב-תר, נעשה בה הפרת ברית, מלשון פרור. ולכך כתיב ויפוזו מבין זרועי ידיו, שיצאו י' טיפין ממנו כמ"ש (סוטה שם) ועי"כ נחסר י' מן י"ב, ונתפרדה החבילה. ואילו היה עומד בנסיון בשלמות היה בבחינת אביר בשלמות, אביר, יב-אר. וכחו זה של יוסף נגלה בגביע שלו, גביע, יב-עג. ולכך הטמין גביע זה באמתחת אחיו, לרמוז להם על אחדות י"ב זו שנפגמה. ובפרטות הטמין באמתחת בנימין. יב-נימן, כנ"ל, שהוא המשלים לי"ב. שכשם שבפרוד בין יוסף והאחים נשאר חיבור של ב', יוסף ובנימין, שלא היה כלל במכירתו. כן אצל יוסף עצמו, מתוך י"ב נשאר ב', מנשה ואפרים.

ומכח כך חזרו ונתחברו יוסף ויהודה, ויגש אליו יהודה. ויהודה נמשל ללביא, וכמ"ש (בראשית מט, ט) וכלביא מי יקימנו. לביא, יב-לא. כי חיבור י"ב מושרש חיבור של שנים שמתפשט עד י"ב. ושורש חיבור זה הוא יוסף ויהודה, תרי משיחין כנודע. וכן חיבור יוסף ובנימין, משכן ומקדש שבחלקם, ואז החל להאיר אור התיקון להאיר י"ב צרופים אלו כביצה הגודלת. ונודע, ביצה ר"ת י"ב צרופי הוי"ה. וגילוי זה נתגלה בליל פסח, בשתית יין, שמקורו, יקב, י"ב-ק. וכיעקב בים סוף, שנקרע לי"ב גזרים. ואח"כ כתיב וישב הים לאיתנו. ישב, יב-ש.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוי, אביב, אבידה, אביגיל, אבין, אביהו, אביו, אביון, אביחיל, אבימלך, אבינדב, אבינעם, אביאסף, אבינר, אביעד, אביעזר, אביר, אבישג, אבישוע, אבישי, אביתר, אהליאב, אויב, איבה, אחיטוב, איוב, אלישבע, בהיר, ביצה, בית, ביתן, בינה, בנין, בנימין, בריח, ברית, גביע, גביר, גבריאל, דביר, ישב, נביא, סביב, רביעי, ריב, תשבי, חביון, יבוס, יבלת, יבש, יואב, יובב, יובל, יקב, שבי, כזבי, צבי, לביא, נביות, סנחריב, עיבל, עכביש, עמינדב, רבית, שיבה, בי, בין, בירה.

יש הנה ברא השי"ת את עולמו בששת ימים, וכשם שהדבר קיים בזמן כן קיים בעולם, שצורתו ששה צדדים. ונודע ששה צדדים יש להם י"ב גבולי אלכסון (כמ"ש בספר יצירה) ואלו הם הקוים המחברים את ששת הצדדים. והוא הכח המקיים את צורת העולם. וזהו בחינת בית, כדכתיב בחכמה יבנה בית. ובית גדול נקרא בירה, בי - רה. ויש את צורת הבית ששה צדדים. ויש את כח החיבור. בפעולה, ובתוצאה. בפעולה, יבנה, בנין. יב-ן. מכח י"ב קוים מחבר את ששת צדדיו. ומכח כך עומד הבית על עומדו. בית, יב-ת. (ועיין ס"י פ"ה בהרחבה להקבלת מדרגת י"ב). ושורש בנין הבית, בבניה, כמ"ש ויבן את הצלע, ואמר חז"ל שהוא לשון בנין ולשון בינה. בי - נה. ובין י"ב הללו יש חילוקים, וזהו בין, בי - נ, והיינו, חילוק מה בין כל אחד מי"ב הללו.

וכן הדבר אמור במערכת יום ולילה, שכל אחד י"ב שעות, קוים המחברים את היום, וקוים המחברים את הלילה. וכן במערכת השנה י"ב חודש. ותחלת חדש האביב. אב - יב.

וכשם שהדבר אמור במערכת זמן ומקום, כן הדבר אמור במערכת נפש של כללות האומה, י"ב שבטים, ושורש לבסוף, בנימין, יב-נימן. כי הוא המשלים לי"ב. וכן הוא בחושי הנפש (עיין ס"י שם). וכאשר י"ב שבטים אלו נחסר בהם שלמות הארת י"ב קוי חיבור אלו בשלמות, נעשה מי"ב אלו ריב, יב-ר. והכח לקלקול זה כמ"ש וישנאו אותו, ובפרטות נעשו לו לאויבים. אויב, יב-או. ואזי נעשה יוסף אביון, יב-און. ואזי נמכר יוסף וניתן בשבי, שבי, יב-ש. ואזי הארתו של יוסף, אור זרוע לצדיק נעלם בחביון עוזו. חבוי, יב-חו. ונעשה אבידה, יב-אדה. ובזה יבש מעינו, אות ברית קדש. יבש. יב - ש.

ואזי כשם שנגלה בכללות בניו של יעקב שהוא בבחינת הברית התיכון בריח - יב - חר, י"ב שבטים, כן נגלה ביוסף אות ברית קודש כמ"ש (סוטה לו ע"ב) שהיה ראוי לצאת ממנו י"ב שבטים אילולי חטא, כדרך שיצאו מיעקב. וכשם שחל ריב

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בי
מילון ערכים בקבלה
בי

בלביפדיה קבלה

בי

אור א"ס

מתן תורה, חיבור א"ס עם בני ישראל. וכתב במושב זקנים (שמות, יט, א) וז"ל, נותנין לבתולה י"ב חדש וכו', צא וחשוב משעה שדבר הקב"ה עם משה בסיני עד מ"ת תמצא י"ב חדשים שלמים לא פחות ולא יותר, עכ"ל.

צמצום

כל עולם תחתון ביחס לעליון, התחתון נקרא ו"ק בערכו כמו שביאר בהקדמת רחובות הנהר. ולכך הצמצום השאיר רשימו מן אור א"ס, שהוא ו"ק ביחס לא"ס. וו"ק הוא בחינת י"ב גבולי אלכסון כנודע. ובדקות, בסוד אור ישר ואור חוזר, עולה ו"ק י"ב.

צום שורשו בצמצום, צמ-צום. ואמרו (ימא, פב, ע"א) גבי צום יוה"כ, בן י"ב משלימין מדאורייתא חלל פנוי שורש לע"ז. ואמרו (ע"ז, לד, ע"א) קנקנים של עכו"ם לאחר י"ב חדש מותרין, עיי"ש.

קו

קו, חוט. ואמרו (שקלים, כא, ע"ב) חוט אחד, כפול לשנים, קליעה לשלשה, שזור לששה, משזר לשנים עשר. ועיין יומא (עא, ע"ב). והנה לשון ספ"י, ג' אמות אמ"ש, ז' כפולות בג"ד כפר"ת, י"ב פשוטות". וזהו בשורש שהם י"ב פשוטות, אותיות פשוטות, אולם מהם נבראו המורכבים, י"ב גבולי אלכסונים, וי"ב מזלות בעולם, וי"ב חדשים בשנה, וי"ב מנהגין בנפש, כמ"ש בספ"י.

עיין כלים (פרק כט, מ"ג) וברמב"ם, שחוט המאזנים י"ב טפחים, והמאזנים הנגרים, י"ח טפחים.

עיגולים

אמרו (עירובין, צג, ע"א) "מחול" הכרם, ב"ש אומרים ט"ז אמה, וב"ה אומרים י"ב אמה.

דין בתי ערי חומה, ב"ב חדש. ועיין ערכין (לא, ע"א).

ס"ת. ואמרו (ב"מ, כט, ע"ב) המפקיד ס"ת אצל חבריו, "גוללו" כל י"ב חדש. "מעגל" השנה י"ב חודש. וכן י"ב מזלות, קבועים בגלגל.

יושר

סוד היושר חיבור הקוים יחד. ואמרו (מו"ק, ט, ע"א) שני עשר יום כולן רצופין.

אמרו (יבמות, סב, ע"ב) שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לר"ע. והבן שלא אמרו כ"ד אלף, אלא, י"ב אלף זוגים. וזהו מכח ג' קוים שקו אמצע מצרפם. ויש צירוף בסוד שלש, ימין שמאל ואמצע. ויש צירוף בסוד "אלכסון", והוא בחינת י"ב גבולי אלכסון שהוזכר בספ"י (פ"ה).

ועיין נהר שלום (דף י, ע"ב) וז"ל, סדר התפשטותם בו הוא באופן זה, בתחלה כל כללות בכתר של אותו האדם כנגד אדה"ר, ואח"כ מתפשטות לג' קוי חח"ן ובג"ה דת"י דחב"ד, כנגד ג' האבות אברהם יצחק ויעקב, ואח"כ מתפשטות ונפרטות לי"ב כנגד י"ב שבטים, ואח"כ מתפשטות ונפרטות עוד לע' כנגד ע' נפש, ואח"כ מתפשטות ונפרטות עוד עד ששים ריבוא פרצופים, כל פרצוף כלול מתרי"ג איברים, עכ"ל, עיי"ש.

ואמרו (נדה, סט, ע"ב) ת"ר, י"ב דברים שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע בן חנינא, ג' דברי חכמה, ג' דברי הגדה, ג' דברי בורות, ג' דברי ד"א. והבן ש"ב נחלק לג' ג', ודו"ק.

שערות

עיין דין קטן שהביא שתי שערות מבן ט' ועד בן י"ב, בנדה (מו, ע"א).

את חבירו אבל בתוך י"ב חודש מדבר עמו תנחומין ואינו שואל בשלומו, עיי"ש. ובתחילת שמו"ע, איכא י"ב אמצעיות. ועיין אור המאיר (מקץ).

עינים - שבירה

עיין ר"ה (יז, ע"א). ואמרו (פסחים, קיב, ע"ב) שלשה דברים צוה ר' יוסי ב"ר יהודה את רבי, וכו', ואל תכנס למרחץ חדש שמא תפחת. עד כמה, אריב"ל, עד י"ב חדש.

י"ב חדש לאבלות. וכתוב (מלכים, א, יא, ל) ויחפש אחיה בשלמה החדשה אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרעים. ואמרו (עדות, פ"ב, מ"י) אף הוא היה אומר ה' דברים של י"ב חדש. משפט דור המבול י"ב חדש, משפט איוב י"ב חדש, משפט המצרים י"ב חדש, משפט גוג ומגוג לעת"ל י"ב חדש, משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש.

ועוד יש י"ב אברים פנימיים, ושורשם מח לב כבד. עיין עץ חיים (שער מ, דרוש י).

עתיק

ע"י עתיק נעתק לאחוריו, ודו"ק. כי אריך, שורש פנים, אור-ך, אור פנים. ועתיק שורש לאחור. ודו"ק היטב היטב. ואיתא (שבת, פה, ע"ב, ובמכילתא, והובא ברש"י, שמות, כ, טו) ויעמדו מרחוק - היו נרתעין לאחוריהם י"ב מיל כ"אורך" מחניהם, ומלאכי השרת באין ומסייעין אותן להחזירן.

קריעת ים סוף, בעתיקא תליא מילתא. והים נקרע ליי"ב גזרים. ועיין סוד י"ב עזקן דעתיק וא"א, בנהר שלום (דף מו, ע"ב).

ג"ר דעתיק, רדל"א, לא ידע, נגלה בחודש אדר, שהוא חודש הי"ב. ומעשה המן היה בשנת י"ב למלכות אחשורוש. ועיין פע"ח (שער הפורים, פ"ו).

עתיק - ישן. וזהו דין סוכה ישנה. ועיין נדה (סה, ע"ב) וכמה מיישנן, י"ב חדש.

עשו איש שעיר, וכנגדו יעקב, שיש לו י"ב שבטים. ועיין שבת (קמו, ע"א). וכתב האבן עזרא (בראשית, לג, יג) וז"ל, כי הילדים רכים - כי הגדול שבהם י"ב שנה וימים מספר, עכ"ל. וזהו כאשר פגש את עשו, ודו"ק. וכן עשו מונה לחמה שיש בה שס"ה ימים ללא חודשים. ויעקב מונה ללבנה שיש בה י"ב חודש. ופעמים נחלקו אם הוה שס"ה ימים או י"ב חודש. עיין ר"ה (ו, ע"ב). ועיין נהר שלום (דף מז, ע"ב).

שעיר עזים, חלקו של עשו. וכתוב (במדבר, ז, פז) ושעירי עזים שנים עשר לחטאת.

כתיב (תהלים, ס, א) ויך את אדום בגיא מלח שנים עשר אלף.

וגילוח שערות בנזיר עולם אחר י"ב חדש, מפני שמכבידים על ראשו.

אזן

אינו שומע, חרש. ולתתא קלקול זה מצריך "חרישת" קרקע, ודו"ק היטב היטב. וכתוב (מלכים, א, יט, יט) וילך משם וימצא את אלישע בן שפט והוא חרש שנים עשר צמדים לפניו והוא בשנים העשר וגו'.

חוטם

מחיצת החוטם בין הנקבים צורתה ו', ו"ו במילוי, עולה י"ב. ועולה לכאן ולכאן (עיין נהר שלום, דף כא, ע"א) כצורת אלף שיש באמצעיתה אות ו', ופעמים חשיב כו' אחת ופעמים כב' ווי"ן. כן הכא. וב"פ ו', עולה י"ב. וז"ל העץ חיים (ש"ה, פ"ב, מ"ח) יציאת "אורות" החוטם לחוץ דרך החוטם) אות ו' לחוץ (שתחילה היתה כלולה בצורת אות ה', צורת ד-ו) וכו', ונחלק לו"ק וכו'. וכמו שנחלקה אות ו' שבנקב החוטם הימני, כך נחלקה אות ו' שבנקב החוטם השמאלי, ובין כולם הם י"ב אלפין, עכ"ל.

פה

אמרו (שבת, פה, ע"ב) ואמר ריב"ל, כל דיבור ודיבור שיצא מפני הקב"ה, חזור ישראל לאחוריהן י"ב מיל. ואמרו (מו"ק, כא, ע"ב) המוצא

אריך

אורך. ואורך מחנה ישראל י"ב מיל. עיין עירובין (נב, ע"ב).

ארון. אורן. שורשו באריך, אור-כ, כנודע. וכתב רבינו חננאל (שמות, כה, לט) וז"ל, שקירות הארון היו (סה"כ) י"ב אמות, עיי"ש. ואמרו (ברכות, סו, ע"ב) ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא שנים עשר מיל וכו'.

סוד נזיר. ואמרו (נזיר, ה, ע"א) מגלח אחד לי"ב חדש, בנזיר עולם.

וכן אריך תחילת הלבשה. ואמרו גבי חייבי ערכין (ערכין, כג, ע"ב) נותנין לו מזון ל' יום וכסות י"ב חדש. וכן שורש לי"ג תיקוני דיקנא מח"ס דאריך. ובו תרי מזלין, נוצר ונקה. והם שורש לתתא לי"ב מזלות. ומתיקוני א"א, חורתא. וכתב החסיד דוד (אות לב) וז"ל, והם ג' שמות ע"ב שיש בפשטותם י"ב אותיות, ובמילואם יש י"ב יודיין, עכ"ל.

אבא

או"א, סוד המקיפים, כנודע, ל-צ דצלם. והם אותיות י-ה, העולים ט"ו. וכאשר תכפיל י-ה בי"ב, יעלה ק"פ, בחינת היקף.

אמרו (קידושין, לא, ע"ב) בדיני כיבוד אב שמת, אומר כך אמר אבא הריני כפרת משכבו, וה"מ תוך י"ב חדש.

אמא

סוד עיבור אם, שיכול להתפשט עד י"ב חודש. וסודו עיבור במדרגת כלים, כמ"ש בעץ חיים, וז"ל (שער הכללים, פ"ג) עיבור ג' של י"ב חדש, להוציא המלכות. וז"ס ואחר ילדה בת, ר"ת י"ב, כי הבת נולדה אחר י"ב חדש, ועיי"ש הטעם שנצרך י"ב חדש. וטעם נוסף נתבאר שם (ש"י, פ"א, מ"ת) וז"ל, ולכך הוצרך בחינת עיבור זה להשתהות ולהתאחר שיעור י"ב חדש כנזכר בתיקונים במאמר הנקרא קו המדה. והטעם הוא כדי להתתקן כל אצילות שהם י"ב בחינות. עתיק ונוק', א"א ונוק', ואו"א עלאין וישו"ת וזו"ן ויעקב ולאה, אלו הם י"ב פרצופים שלמים,

לכך הוצרך זמן העיבור זה להשתהות י"ב חודש, עכ"ל, עיי"ש. ועיין עוד שער י"ט, פ"א, מ"ת. ושער כ"ח, פ"ב.

ציצית. ושיעורו, י"ב גודלין.

רשב"י שב למערה בחינת אם הסוככת, לי"ב חודש, ואח"כ חזר לכח הכולל בחינת י"ג, שנהפך הי"ב לאחד. כי"ג תיקונים. ועוד כנודע, שהי"ג כללות כל הי"ב, וזהו מכח אמא, ודו"ק.

ז"א

שורש לי"ב שבטים. ועיין ספ"י (פ"ה) כל ההקבלות של מספר י"ב. וכתב הראב"ד (ספ"י בהקדמה) וז"ל, והנפשות האלה והרוחות האלה, יש להם י"ב צינורות בתפארת וי"ב צינורות בעטרה. ומהם נשמות י"ב שבטים, עכ"ל. וכתב שם להלן, וז"ל, והן כח לי"ב הויות הנעלמות, ר"ל של אהי"ה, ולי"ב הויות גלויות, ר"ל של שם הוי"ה, ולי"ב מזלות ולי"ב חדשים, ולי"ב צנורות, ולי"ב גבולי אלכסונות, ולי"ב שבטי י"ה, ולי"ב מנהיגים בעולם שנה ונפש.

מדות. ואמרו (ב"ב, פת, ע"א) הסיטון מקנה "מידתיו" אחד לל' יום, ובעה"ב אחד לי"ב חדש.

נוק'

אמרו (כתובות, נז, ע"א) נותנין לבתולה זמן י"ב חדש לפרנס את עצמה בתכשיטים.

וכן גדלות קטנה י"ב שנה ויום אחד. וטעם הדבר, עיין עץ חיים (שער לד, פ"ב, מ"ב, אות ז; פ"ד, מ"ב, וכל השער ואילך).

נוק' דקלקול, פלגש בגבעה. וכתוב (שופטים, יט, כט) וינתחיה לעצמיה לשנים עשר נתחים וישלחה בכל גבול ישראל.

אצל אחשוורוש כתיב (אסתר, ב, יב) ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשוורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש.

ארץ ישראל. וניתנה לישראל מכנען. וכתב ר' יוסף בכור שור (בראשית, י, יח) וז"ל, וכנען ילד את צידון וגו', י"א הם, ולבסוף אמר, ואחר נפוצו, שהאחד נעשים שנים, כמו יוסף שנחלק

לשנים, והרי הם י"ב, עכ"ל. וכן הוא בחזקוני. ועיין מושב זקנים (בראשית, יב, ו). ונחלה לי"ב שבטים.

כתר

אלף - אלף. וכתב (במדבר, לא, ה) וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא.

וכתב הראב"ד (ספ"י, הקדמה) וז"ל, ידוע הוא שיומו של הקב"ה אלף שנים בעיניך כיום אתמול, א"כ י"ב ימים הם י"ב אלפים שנה, עכ"ל גדלות קטנה. וכתב העץ חיים (שער לה, פ"ב) וז"ל, י"ב שנים, ואח"כ ביום א' של שנת י"ג אז נשלם בחינת הכתר שבה, ואז היא גדולה אחר י"ב שנים ויום אחד, ועל האמת, כי אפילו יום אחד א"צ אך יש ענין אחר, עכ"ל, עיי"ש.

חכמה

חכמה מה שקבל מרבו. ושורש מלת בראשית בחכמתא. אותיות יב-תשרא. והיא ל"ב נתיבות, נתיב חכמה. וכתבו חז"ל (תנחומא, אחרי מות) אסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו עד שיהיה רחוק ממנו י"ב מיל, כנגד מחנה ישראל.

בכור. ואמרו (בוכרות, כו, ע"ב) נולד לו (לכור) מום בתוך שנתו, מותר לקיימו כל י"ב חדש.

שמן. ואמרו (שקלים, טז, ע"א) שמן זית הין י"ב לוגין וכו'. תני ר' יהודה בר רבי אילעי, שמן המשחה שעשה משה במדבר, מעשה ניסים בו, מתחלה ועד סוף לא היה בו אלא י"ב לוג, שנאמר שמן זית הין וכו'.

עצמות שורשם בחכמה, בסוד עור בשר גידין ועצמות, כנגד חו"ב וזו"ן. ואמרו (חולין, נח, ע"א) אמר רב הונא, כל בריה שאין בו עצם אינו מתקיים י"ב חדש.

ועיין ראב"ד (הקדמה לספ"י) כיצד שורש הי"ב בכתר וחכמה.

בינה

סוד נז"ן שערי בינה, שזהו אות נ' שבמילת בינה. וכתב רש"י (שמות, יח, כא) וז"ל, שרי חמשים, י"ב אלף. וכן ים, גימט' נ' כנודע, בחינת בינה. וכתב גבי שלמה (מלכים א, ז, מד) ואת הים האחד ואת הבקר שנים עשר תחת הים. ושורשו במילת בינה, בי-נה, ודו"ק.

מדה שמינית. ואמרו (עירובין, יז, ע"ב) לגבי דמיודין - ר"מ אומר, שמונה נראין כשנים עשר נדר. ואמרו (נדה, מה, ע"ב) בת י"ב שנה ויום אחד נדרה נבדקין. וזהו מדין שנעשית גדולה קודם לאיש כמ"ש שם, כי "בינה" יתירה ניתנה לאשה.

דעת

משה. וכתב (שמות, כד, ד) ויכתב משה את כל דברי ה' וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה לשתיים עשרה שבטי ישראל.

דעת כח הנהגה. ואמרו בספ"י, י"ב מנהיגים. והדעת בו ה"ח וכללותם, וה"ג וכללותם, שעולים לי"ב.

חסד

מים. וכתב (שמות, טו, כז) שתיים עשרה עינות מים. וכן גובה מים בירדן היה י"ב מיל. עיין סוטה (לד, ע"א). וכן לשיטת ר' יהודה בספרי (במדבר, י, לד) היו י"ב עננים.

מים דקלקול, מבול. ונכנסו לתיבה י"ב חדש. וכן פסולת מים, ישמעאל, היו לו י"ב נשיאים (בראשית, יז, כ). וכתב בפענח רזא (בראשית, ו, יז) וז"ל, י"ב פעמים נזכר מבול בפרשה, כנגד י"ב חודש שעברו בו, עכ"ל.

כהונה, כהן איש חסידך. ובפרטות מתנות כהונה, שהם כ"ד. וכתב החזקוני (במדבר, יח, לב) וז"ל, כ"ד מתנות כהונה נתנו לכהנים, י"ב בירושלים וי"ב בגבולים, עכ"ל, עיי"ש שפירט י"ב אלו ואלו.

עצמו הם י"ב, עיי"ש שהם י"ב פשוטות, שהם ו' כפולות.

נצח

כתב רש"י (דה"י, א, כ, ו) ויהי איש מדה, כלומר איש גדול וכו', ואצבעותיו שש שש, עשרים וארבע, י"ב בידים וי"ב ברגלים, עכ"ל.

עמודים. ואמרו (חגיגה, יב, ע"ב) וחכ"א, על י"ב עמודים עומדת (העולם), שנאמר (דברים, לב, ח) יצב גבולות עמים למספר בני".

אתר דמתמן ינקי נבאים. ובפרטות לסוגיא יידן, ספר תרי עשר.

נו"ה, ממון. ואמרו גבי אבידה (ב"מ, כח, ע"ב) כל דבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור, מטפל בהן י"ב חדש. ועיין יומא (לד, ע"ב).

הוד

נו"ה, רגלים. והוא שורש ל"ב מרגלים, מלשון ריגול, ומלשון רגל.

ואמרו (יומא, כה, ע"ב) בן קטין עשה י"ב דד לכיור, כדי שיהיו י"ב אחיו הכהנים העוסקים בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהם בבת אחת.

הוד והדר, נוי. וגבי נדר אשה שנדרה למנוע קישוט, אמרו (כתובות, עא, ע"ב) עד י"ב חדש.

יסוד

יוסף. ואמרו (סוטה, לו, ע"ב) תניא, היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו, שנאמר אלה תולדות יעקב יוסף, אלא שיצא שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו. ועיין עץ חיים (ש"ה, פ"ז).

ועיין רש"י (בראשית, לה, כט) שמיתתו של יצחק היתה י"ב שנה אחרי מכירת יוסף. ועיין שפתי חכמים (בראשית, לז, יז) על קרא נסעו מזה, וז"ל, י"ל זה בגימט' י"ב, והכי פירושו, נסעו מ"ב מיל, ר"ל אינם רוצים שיהיו י"ב, ורוצים להורגך ולא יהיו אלא י"א, עכ"ל. ויוסף הי"ב, י"ב שנה בבית הסוהר.

חמור. וימי עיבורו י"ב חדש, כמ"ש בבכורות.

גבורה

שלחן בצפון, גבורה. ואמרו (שקלים, יד, ע"א) שכרן (של עושי הלחם) י"ב מנה היו. ועיין מנחות (פז, ע"ב). ולמ"ד כלי מקדש באמה בת ששה טפחים, היה ארכן י"ב טפחים. ועיין מנחות (צו, ע"א).

זהב. וכתוב (במדבר, ז, פד) קערת כסף שתים עשרה, מזרקי כסף שנים עשר (חסד - כסף), כפות זהב שתים עשרה. ועיין סוד י"ב גבורות בנהר שלום (דף לו, ע"א).

לוי. שירת הלויים. והתבונן בפסוקים בדברי הימים (כה), רבים מן הלויים שהיו מניין אחיהם י"ב, ודו"ק. ואמרו עוד (ערכין, י, ע"א) אין פוחתין מפני חלילין, ולא מוספין על י"ב. וי"ב יום בשנה החליל מכה לפני המזבח. ואמרו (שם, יג, ע"ב) אין פוחתין מ"ב לויים על הדוכן.

לחלק מן הגרסאות ז"ל ספ"י (פ"ה) י"ב עומדים במלחמה, ג' אויבים, וג' אוהבים, וג' ממיתים, וג' מחיים.

תפארת

יעקב, שממנו יצאו י"ב שבטים. ובו עצמו יש י"ב פרקין. עיין עץ חיים (שער לט, דרוש יד). יעקב, עק-יב. וכתב הראב"ד (ספ"י, הקדמה) וז"ל, ואמרו, י"ב שעות הוי היום, ג' ראשונות הקב"ה (בינה) יושב ועוסק בתורה (תפארת) שניות יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שרואה שנתחייב העולם כליה, עומד מכסא הדין (גבורה) ויושב על כסא רחמים (גדולה), שלשיות יושב וזן את העולם כולו מרקני ראמים ועד ביצי קינים. רבעיות יושב ושוחק עם הליותן (יסוד), עכ"ל. וכתב שם (פ"ג, מ"ה) וז"ל, שנה על תפארת, כי בה י"ב היות, עכ"ל. וכתב הרמ"ק (ספ"י, פ"ה, מ"א) וז"ל, י"ב היות הם י"ב צורות קדושות שיש בת"ת ובמלכות ובבינה, דהיינו עולם שנה נפש, עכ"ל. ועיין עץ חיים (שער ה, פ"ז) שכל י"ב מושרשים בת"ת, עיי"ש שיוצאים ממנו מכל ז"ת אורות כפולים והרי שהם י"ד, אלא זולת הת"ת

נפש

מעשה. ואמרו (ב"ב, ז, ע"ב) כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר (וחייב בכל חיוב תיקון ועשיה של העיר), י"ב חדש. וז"ל ספ"י (לפי חלק מן הגרסאות, פ"ו) י"ב למטה שמשים ומשרתים, וז' אדונים עליהם. וכתב הראב"ד (שם, פ"ה, מ"א) וז"ל, ובכל אלו מדות מתארים פעולת השי"ת, ראה וכו', עכ"ל.

רוח

כתיב (יחזקאל, מג, טז) והאריאל שמים עשרה אמה לכל רוח.

נשמה

אמרו (שבת, קנב, ע"ב) דתניא, כל י"ב חדש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת, לאחר י"ב חדש הגוף בטל, ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת. וז"ל העץ חיים (שער לט, פ"א, מ"ב) הנה י"ב שבטים הם שורש לכל הנשמות כולם, עכ"ל.

חיה

אמרו (ברכות, נח, ע"ב) אמר ריב"ל, הרואה את חבירו וכו', לאחר י"ב חדש אומר ברוך מחיה המתים. ואמרו (חולין, נז, ע"ב) אמר רב הונא, סימן לטריפה י"ב חדש.

יחידה

אחד. ואמרו (שבת, נה, ע"ב) א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן, כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, שנאמר (בראשית, לה, כב) ויהיו בני יעקב שנים עשר, מלמד שכולן שקולים "כאחת". ועיין הוריות (ה, ע"ב) גבי שם קהל.

וכן פירות, פרי ביסוד. ובהרחבה פירות האילן. ואמרו (שקלים, יז, ע"א) ואילן עושה לי"ב חודש. ועיין עירובין (ג, ע"ב).

הסרת ערלת היסוד, ברית. ואמרו, קטן נימול לשמונה וכו', ולי"ב לא פחות ולא יותר, ועיי"ש מתי יוצא לי"ב. ואמרו (יבמות, מח, ע"ב) אמר ריב"ל, הלוקח עבד מן העכו"ם, ולא רצה למול, מגלגל עמו עד י"ב חדש וכו'.

מלכות

כתיב (דה"י, א, כב, ה) ויאמר דויד שלמה בני נער ורך. ופרש"י שם, הוצרך לכתוב רך שלא היה כי אם בן י"ב שנה כשמלך. וכן יש למלך י"ב מחלקות, עיין דה"י (א, כז). וכתיב (מלכים, א, ד, ז) ולשלמה שנים עשר נצבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו חדש בשנה. ושם (שם, ה, ו) ויהי לשמה וגו', ושנים עשר אלף פרשים. ועיין ערך קטן בינה לגבי ים שעשה שלמה. וכן כתיב (שם, שם, י, כ) ושנים עשר אריים.

דוד. כתיב (שמואל, ב, יז, א) ויאמר אחיתפל אל אבשלום אבחרה נא שנים עשר אלף איש וארדפה אחרי דוד הלילה.

אבן. וכתיב (שמות, לט, יד) והאבנים על שמות בני הנה שמים עשרה וגו'. ולחד מ"ד נטל יעקב י"ב אבנים ושם מראשותיו.

שם. ויש שם ב"ן י"ב אותיות, והשורש בשם הוי"ה עצמו, שיש בו י"ב צירופים. וכן ג"פ הוי"ה, בסוד מלך מלך ימלוך כנודע. ועיין עץ חיים (שער טז, פ"ו). ומתפשט לשם אדנו"ת שבמלכות, במילוי י"ב אותיות. ועיין נהר שלום (דף מז, ע"א).

מילון ערכים בקבלה

בי

עוד כתב בקול ברמה (אות נה) וז"ל, ר"ל בי, במה שיש בי, והוא תנה"י דא"א, שיש בי, הם עשר אותיות השם, עכ"ל, עיי"ש.

ובעומק, בי, י-ב, סוד בחינת י"ב, ונתבארה בדברי רבותינו בכמה וכמה אנפי:

א. כתב בספר התמונה (התמונה השלישית, אות י) וז"ל, סוד י"ב גבולי אלכסונים השבועה הנוראה "בי נשבעתי", וששה משמותם וששה משמותם לאחד הגבולים וכו'.

ב. כתב בספר הפליאה (ד"ה ראה והבן י' מהוי"ה) וז"ל, הוי"ה שמו בגימט' שע"ב, שהוא י"ב בתים, הוי"ה מתגלגל י"ב הוי"ת ומ"ח אותיות רבועים, ועליהם אמר בי נשבעתי נאום ה', שצירופו י"ב פעמים, עכ"ל.

ג. כתב בקול ברמה (אות נה) וז"ל, שבועה בפה, והוא תיקון תריסר, וזש"כ ג"פ כאן בי נשבעתי, כי בי היינו תיקון בפה י"ב, ובה תליא השבועה, עכ"ל, עיי"ש. ועיין עוד בדבריו (אות קיט).

ד. כתב במחברת הקודש (פורים, בשם מהר"ן) וז"ל, נחש במ"ק, יב, וז"ש בי נשבעתי, עכ"ל.

ה. כתב בתפארת יונתן (שמות, לב, יג) וז"ל, בי נשבעתי, בי הוא י"ב, מורה על י"ב שבטים, עכ"ל, עיי"ש.

ובעומק מקביל לכל בחינת י"ב הנודעות.

אמרו (זוה"ק, ח"ג, קל, ע"א) תאנא, שמיא דעתיקא סתים מכלא, ולא מתפרש באוריתא, בר מן אתר חד, דאומי זעיר אנפין לאברהם, דכתיב (בראשית, כב, טז) בי נשבעתי נאם ה', נאם ז"א, וכתיב (שם, מוז, כ) בכ יברך ישראל, ישראל דלעילא, וכתיב (ישעיה, מט, ג) ישראל אשר בכ אתפאר, לישראל קאמר דא, ותנינן עתיק יומין אמרו, והאי והאי שפיר. ועיין זוהר חדש (נא, ע"ב). והביא הגר"א (ספד"צ, פ"ה, ד"ה ויאמר ה' לא ידון) את דברי הזוה"ק הנ"ל, וז"ל, דע"ק קאמר זה, ואמר בשם ז"א נאם ה', ז"א, עכ"ל, עיי"ש בדבריו. ועיין מאירת עינים לר"י דמן עכו (לך) שקאי על ת"ת. ועיין רמח"ל (אדיר במרום, מאמר שמיא דעתיקא סתים מכלא) וז"ל, כאן נגלה סוד זה שאמרתי, שע"ק הוא עצמו ז"א, ונמצא שזהו ידיעה האמתית בענין ע"ק מה שלא נודע בשום מקום אחר, כי תמיד נעלם ולא ידענוהו, וכאן נתפרש באמת, כי הוא פנימיות השם ב"ה, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה דבריו הנפלאים.

אולם ברמ"ז (זוה"ק, ויקרא) פירש הזוה"ק הנ"ל כך, וז"ל, שהשבועה היא בז"ת, ולפ"ז נשבע זעיר בשל עתיק יומין, שהם סוד העצמות המתפשט בתוכיות האצילות בכל קומת אריך, ואולי שזה רומז "בי נשבעתי", כלומר השבע דעתיק המתפשט בכל אריך, עכ"ל.

אולם בספר הקנה כתב, וז"ל, בי מלכים ימלוכו, ואין בי אלא כנס"י, שנאמר בי נשבעתי נאום ה', עכ"ל. וכן כתב עוד בד"ה דיני נדרים. וכן כתב בשער מאמרי רז"ל, פירוש מהרח"ו על אבות (ד"ה איזהו גבור). עוד כתב בשער מאמרי רז"ל הנ"ל, וז"ל, בי נשבעתי, שקוצו רומז לכתר, עכ"ל, עיי"ש.

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית

בי-בייר-בירה-בירא-ביר-

ביעי-בעית-ביסי-ביך

בי-בייר-בירה-בירא-ביר-

ביעי-בעית-ביסי-ביך

גומא של דלעת. וכן שדה בורה שאינה זרועה נקראת בירא (ב"מ, קה, ע"ב), כי היא ריקנית וחסרה, מעין בור.

וכן בן נקרא ביר, ובפשטות זהו מלשון ביר - בר, ונוסף לו אות י'. ועוד נראה שנקרא כן מלשון שהוא המקבל של אביו, כמו תלמיד של הרב, שהרב משפיע ונותן, והתלמיד מקבל, כן מעין כך אב ובן, האב משפיע והבן מקבל.

וכן ביצה, בי-צה, ובארמית ביע, ביצים. נראה שצורת ביצה בנויה בצורה שיש כמו בור וכלי לאוכל הנמצא בתוכו, ואינו רק כשאר שומר לפרי כאגוז וכד' שרק משמש את הפרי שתוכו לא יוזק, אלא אף נעשה כאן כלי, ודו"ק היטב שכל צורת ביצה צורת כלי.

וקרוב לכך מילת בעית, בעית מיניה וכד', וביאורו, כי טבע האדם להתפשט לחוץ, וכאשר נבעת ונפחד טבעו להתכנס אל תוכו, אל הבי שבו, בבחינת מש"כ (ישעיה, כו, כ) בוא חדרך סגור דלתיך בעדיך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם.

וכן ביסי (שבת, עז, ע"ב), והיינו קוצים (מעין כיסי). כי קוץ הוא דבר מכונס אל תוך עצמו ואינו מתפשט, ולכך הוא דק וקטן, וכל כולו במדרגת בי.

ובארמית בי - כפשוטו, וכן ביך, כך.

בארמית בי לשון ב', בדבר. וכן קיצור מילת בית נעשה בי. ולפעמים אף נראה שבי קיצור של בין, כגון מ"ש (קידושין, לט, ע"א) בי גופני, בין הגזרים, או בתוך הגפנים.

וכתב בערוך (ערך בייר) וז"ל, (שביעית, פ"ח, מ"ה) לא לבייר, וכו', בייר, חופרי בירות, עכ"ל. והיינו שחופר תוך הדבר, חופר בי, והבן, בי - בתוכי. ובתרגום יונתן (דברים, כא, ד) תרגם נחל - בייר. עיין פירוש מיני תרגומא (שם). ודרך נחל, נח-חל, לחלחל לתוך, והבן. וכן הוא שם בתרגום אונקלוס וברש"י שם. אולם בהכתב והקבלה שם כתב, וז"ל, בייר, והוא שממה, והאדמה לא תשם, תרגומו לא תבור, עכ"ל. אולם ברמב"ם (פירוש המשניות, שביעית, פ"ח, מ"ה) כתב וז"ל, בייר - הוא משקה המים לבני האדם מן הבור, עכ"ל. וברע"ב (שם) כלל פירוש הערוך עם הרמב"ם, וז"ל, חופר בורות ומספיק מים לבני העיר, עכ"ל. וכן בור נקרא בירא.

ונראה ששורש בי זה עצמו מילת בירה, והיינו מקום שיש לו בי גדול, יש לו תוך גדול. ולכך אף בית נקרא בי, כגון, בי מסותא (קידושין, לג, ע"א), בית מרחץ. בי מקדשא (מגילה, יא, ע"ב), וכגון בי מעצרתא, ועוד, כי בית יש לו בי, יש לו תוך.

ובהרחבה, כל שיש לו תוך נקרא בארמית משורש בי, כגון בירא דקרא (שבת, קג, ע"ב),

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בי

ז.

'בינוני - תפיסה של תנועה מכח היותו 'בין לבין' • מהות הוויית הנברא - תנועה • שרשי תנועות האדם - ב'רצוא', לבורא ית'ש וב'שוב', מהבורא ית' • פירוט תנועות הפניה לבורא ית' לפי חמשת חלקי הנפש • התודעה הכללית הנצרכת לכל נפש - שכל תנועות הנבראים הם לבורא ומהבורא • שורש כל התנועות היא התשוקה ופנימיות התשוקה היא "כולם אליך ישברו" • התודעה שכל תנועותיו של האדם קשורות בבורא ית' שנחקקת בנפשו של האדם בכללות ואופן הלבשה בפרטות • תנועת הנבראים - תנועה שתובעת תכלית ותנועת הבורא מצדו ית'ש - פעולה בלי תכלית • תנועת הבורא ית'ש - תנועה של שעשועים שהתכלית היא בתנועה עצמה • "לולי תורתך שעשועי" - כח הנבראים להידבק בתפיסה של 'מצדו' ית'ש • שורש השעשועים בתורה שקדמה לעולם - כהכנה להוויית הנבראים שאינה אלא תנועה • עומק דביקות הנברא בתורת שעשועים - דביקות בתנועותיו של הבורא • עומק התנועה לשם תכלית - תפיסת 'קו' בהשגת התכלית ותפיסת ביטול באי-השגת התכלית • גדר תנועה של שעשוע - שתי תנועות הפוכות זו מזו מכח סיבה אחת • עומק תנועת השעשועים - תנועה במרחב בלי סוף מכח שאין שום דבר המתנגד לה • שאלות לאחר השיעור

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה ב-י בי

יט.

ב"י - נקודת גילוי הי"ב • ב' מערכות של י"ב - יעקב ויוסף • י"ב קוי יושר וי"ב אלכסונים • י"ב במדרגת הזמן; יעקב במדרגת תיקון ויוסף במדרגת ה'קלקול' • 'בין' של אמצעי ו'בין' של חלל • יעקב אבינו הוא י"ב קוי יושר, ויוסף - י"ב קוי אלכסון • י"ב שעות יום וי"ב שעות לילה; כנגד יעקב ויוסף • י"ב שנעשים אחד - יוסף והאחים • קבלת התורה בחודש אדר; תיקון לקלקול דעקלתון • מרדכי היהודי; משבט יהודה ובנימין • תיקון דפורים מצד יעקב אבינו

סוגיות במחשבה בי

לב

רל"א שערים

לה.

צירוף ב-י

קבלה

לז.

בלבביפדיה קבלה בי

מה.

מילון ערכים בקבלה בי

ארמית

מז.

בי-בייר-בירה-בירא-ביר-ביעי-בעית-ביסי-ביך